

35ste JAARGANG - NUMMER 1 - 2023

JANUARI - FEBRUARI - MAART

OOSTENDSE GIDSENKRING 'LANGE NELLE'

*Foto's cover, achterflap en binnenzijden
van V. Prinzie (vp) & D. Beirens (db) tenzij anders vermeld*

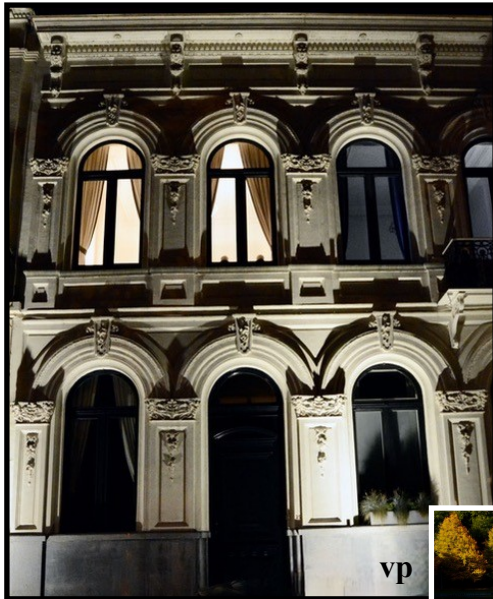
db

vp

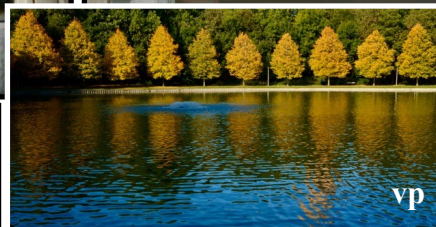
db

vp

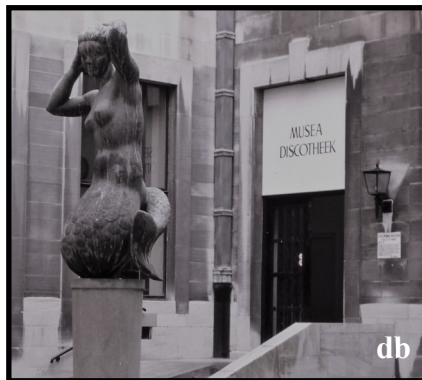
db

vp

vp

db

vp

OPROEP: bezorg je mailadres aan onze secretaris, zodat je bij wijzigingen inzake de activiteiten asap verwittigd kunt worden: luc.vanspeybroeck@telenet.be

IN DIT NUMMER

004	Voorwoord	Marc Loy
005	Mededelingen & activiteiten voorjaar 2023	Redactie
012	Gelezen & gehoord & opgemerkt	Redactie
026	Marcel's beeldenwandeling aflevering 1	Marcel Braet
035	Een oude begraafplaats met Engelse roots	Albert Driessen

STEUNENDE LEDEN 2023

Asseloos Christian
Barbé Adriën
Beirens-Ghesquière Martha
Bracke-Defever Mia & Paul
Comeyne Boudewijn
DC Kerklommer
De Poerck Roger
De Vriendt Wouter
Degelin-Selis
Francier J.-Deman
François-Merlevede
Geldhof Ronny
Glorieux Lucas
Hadermann-Savoir
Hubrechtsen Freddy
Mares E.-Sorel H.
Metsu Dirk
Pennynck Stefaan

Prinzie-Vandenbroucke
Reynders Stefaan bvba
Samyn Jean-Pierre
Schaubacher D.-Taes M.
Seys Jan
Slabbinck Bart
Storme Annie
Taes Danielle
Van Dooren-Vertruyen
Van Duyvenboden- Stubbe
Van Roy Etienne
Vanbrabant-Parmentier
Vanhoucke-Meeschaert
Vansevenant R.-Vangrunderbeek H.
Verborgh Johan
Versluys Willy
Vroomen Conny
Werbrouck Rita
Wilmet Marcel
Wybouw C.-Lammaing G.

Adieu Marcel

Eind januari overleed op bijna 92-jarige leeftijd onze collega-gids en lid van de vereniging Marcel Leeuwerck. Hij was tot net voor de pandemie onze oudste nog actieve gids.

Marcel, geboren in Poperinge en van opleiding burgerlijk ingenieur-architect volgde de toen nog door de kring zelf georganiseerde gidsencursus en begon te gidsen in 1997. Als onderwerp voor zijn scriptie koos hij de O.-L.-V.-Ter Duinenkerk. Daar namen op 3 februari jl. zijn familie, vrienden, kennissen en ook een aantal van zijn collega-gidsen afscheid van hem.

Marcel was een plichtgetrouwe en gepassioneerde gids: belesen en nieuwsgierig, met een ruime culturele bagage, brede interesse en levenservaren. En eens op dreef, nog nauwelijks te stoppen.

Als collega deed je nooit tevergeefs een beroep op zijn kennis. Ook de dispatching wist dat geen enkele ook moeilijke opdracht voor hem te veel was. Van een rumoerig schoolklasje tot nog weinig mobiele senioren: hij wist er weg mee. Ook zijn bijdragen voor ons gidsenblad vulden menige editie en hij tekende present op veel van onze maandelijkse ledenactiviteiten zowel voordrachten, bezoeken als uitstappen.

Tot op de drempel van zijn negentigste bleef hij op de beurtrol om groepen te begeleiden. Ook al liet zijn zicht, gradueel afnemend, het meer en meer afweten, zijn filosofische kijk op het leven behield zijn scherpe en ruime horizon. Fit tot op hoge leeftijd, bleef hij groepen voorgaan. Tot hij zijn laatste gidsbeurt in 2020 afsloot met een stadstoer per autocar.

Ook in de voorbije jaren, toen hij naar het RVT 'De Drie Platanen' was verkast, bleef hij een verwoed wandelaar, met dank aan zijn rollator. Al werd zijn wereld alsmaar kleiner, zijn geest bleef helder en peilend. En hoewel nog ingeschreven voor onze zomerreceptie op de Mercator in juni jl. diende hij die uitnodiging helaas nog ultiem te annuleren.

Collega Etienne Pitteljon verwoordt het zo: "Bij bezoekjes bij hem thuis of later in het woonzorgcentrum kon je altijd op een reeks weetjes over Oostende en zijn Mariakerke rekenen", en ook Hilde Veulemans getuigt over haar laatste bezoek aan Marcel in december jl.: "Op zijn bed ,met de ogen gesloten, vertelde hij nog als een waterval over 'zijn' Mariakerke ... Onvoorstelbaar hoe hij nog steeds even bezielde was. Een gids in hart en nieren."

In naam van het bestuur, gidsen en leden van de Oostendse Gidsenkring Lange Nelle bieden we aan zoon Piet Leeuwerck, lid van de kring, en de familie ons medeleven aan.

Voorzitter Marc Loy

Driemaandelijks blad van de Oostendse

GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
35ste jaargang
Nummer 1
Januari - februari - maart 2023

Colofon

Voorzitter: Marc Loy

Verantwoordelijke uitgever
Marc Loy
Albert I - Promenade 3 bus 0703
8400 Oostende

Eindredactie, vormgeving en correspondentie
Dirk Beirens
dirkbeirens@telenet.be

De medewerkers aan dit blad zijn zelf verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

Overname van artikels/bijdragen **zonder uitdrukkelijke copyrightvermelding** mag mits bronvermelding.

Dispatching:
Tel. 059 80 73 81
e-mail: info@oostendeahoy.be

Rekeningnummer:
Gidsenkring Lange Nelle vzw
BE91 3800 0491 8476

Lid wordt u voor 20€ per jaar.
Buitenland: 25€
Gezinskaart: 25€ (2 gezinsleden)
Steunend lid: vanaf 30€ (2 gezinsleden)

Website: www.oostendeahoy.be

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

HET LN-BESTUUR ZIET ER SEDERT DE ZOMER 2022 ALS VOLGT UIT.

- 1 Voorzitter = Marc Loy**
- 2 Secretaris & huisbewaarder = Luc Vanspeybroeck**
- 3 Penningmeester & verantwoordelijke digitale zaken= Dirk Laga**
- 4 Dispatching = Annie Van den Bon (adv.)**
- 5 Verslaggeefster = Muriel Beuselinck**
- 6 Afgevaardigde Cultuurraad + sociale media-opvolgster = Hilde Veulemans**
- 7 Werkgroepen = Linda D'hondt (adv.)**
- 8 Redacteur gidsenblad & mentorencoördinator = Dirk Beirens**

WAT DOET DE OOSTENDSE GIDSENKRING 'LANGE NELLE'?

Naast inzicht in de stadsgeschiedenis en toelichting bij het onroerend erfgoed brengen de gidsen ook graag een kijk op de actuele ontwikkelingen in de Stad aan Zee. Wist je bv. dat Oostende als hoofdstad van onze elfde provincie - de Belgische Noordzee - pionierswerk levert voor de Blauwe Economie.

Tijdens de vele themawandelingen maar ook lezingen komen uiteenlopende aspecten aan bod. De gidsen brengen je naar bekende en minder bekende plekjes.

Van de trendy Oosteroever tot in het rustige Mariakerke. Van de drukke zeedijkpromenade tot in het landelijke Stene. Van een passage langs de levendige Visserskaai tot een fietstocht op het gevarieerde Groen Lint rond de stad.

Met passie voor hun stad vertellen de gidsen je graag tal van anekdotes en verhalen. Over schrijvers, schilders en staatslieden die hier ooit inspiratie, vertier en troost vonden. Of over de band tussen de Belgische koningen en Oostende. Maar evengoed over het harde leven en de tradities van de lokale vissersgemeenschap doorheen voorbije tijden. Naargelang het gekozen traject en de geschatte afstand kan de gidsbeurt zowel te voet, met de fiets, autobus of zelfs per boot. Ook voor een begeleid bezoek aan musea zoals Mu.ZEE, het James Ensorhuis, het Stadsmuseum, Fort Napoleon, de driemaster Mercator, de O.129 Amandine en het Provinciedomein Raversyde kan je de gidsenkring contacteren.

Hoe lid worden en de voordelen daarvan vind je verder in het blad

Find us on:
facebook®

Ons bestuurslid Hilde doet er alles aan om info over onze gidsenkring via het bekende medium Facebook te verspreiden. Graag eens bekijken en liken uiteraard >
gidsenkring lange nelle vzw

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) of General Data Protection Regulation (GDPR)

De Oostendse Gidsenkring 'Lange Nelle' verklaart zich te houden aan de regelgeving van de AVG. De gegevens van de aangenomen leden worden alleen gebruikt voor briefwisseling en adressering inzake het ledenblad en het mailadres inzake wijzigingen na inschrijving op een of andere activiteit. Niets wordt aan derden doorgegeven. De persoonlijke gegevens van de gewone leden/gidsen in de database van de dispatching zijn beveiligd. (update oktober 2022)

OVERLIJDEN

Met spijt melden wij het overlijden op 94-jarige leeftijd van de heer Joseph Rappé, vader van gidsend lid Guido Rappé.

Op 25 januari 2023, op 91-jarige leeftijd, overleed ons (langst actieve?) gidsend lid Marcel Leeuwerck (°13.05.1931).

In naam van alle leden biedt het bestuur van LN haar medeleven aan de getroffen familie aan.

In memoriam Marcel Leeuwerck

Einde mondeling examen (een gidsbeurt) van de lichte 1996-1997 nieuwe gidsen met uiterst bovenaan rechts Marcel en verder bestuursleden, examinatoren en andere kandidaten.

Marcel schreef ook heel wat bijdragen voor ons tijdschrift, die getuigden van een onmetelijke kennis, opzoekingsdrang, milde ironie maar ook soms kritiek. Zijn laatste bijdrage over de nieuwe veerboot 'Raveel ontmoet Ensor' verscheen in de editie 2022-2. In het blad 2020-4 verscheen zijn bijdrage "Een

Marcel tijdens zijn proefgidsbeurt voor een AN-pand in de Van Iseghemlaan 1997

morbide urban legend"; hij schreef het met een enorm vergrootglas, zijn laatste hulpmiddel tijdens zijn gestage blind-worden. In 2020-2 & -3 maakte hij een uitlegoverzicht van de glasramen in de Duinenkerk. In het nummer 2018-3 "Wat een gids l(ei/ij)den kan" kwam o.m. Testerep aan bod; in 2016-4 een verslag van de uitstap naar Frans-Vlaanderen en een stuk over de slavenschepen in Oostende. Ook aan de bijdrage over Napoleon in 2015-3 & -2 werkte hij mee. In 2014-2 vertelde hij hoe "Jezus Christus te Oostende landde" en in 2013-3 had hij het over "Keere weer om, reuze reuze, ...". In 2013-1 beschreef hij het "Groteske Oostende" ... we gingen 10 jaar terug, maar ook vóór die periode schreef Marcel ettelijke bijdragen.

Bedankt Marcel voor al je meegedeelde kennis en artikels, je was inderdaad een gids in hart en nieren.

(vernieuwing)LIDMAATSCHAP 2023

Het lidmaatschap **2023 gaat in op 1 januari 2023** en houdt in: ons driemaandelijks gidsenblad met activiteitenkalender, wetenswaardigheden, luchtige en wetenschappelijke bijdragen en deelname (gratis of tegen verminderde prijs) aan onze voordrachten, bezoeken, wandelingen en uitstappen. **Als exclusief extraatje krijg je het waardevolle jaarboek 2023.**

Het lidmaatschap voor 2023:

- gewoon lid: **20 euro (buitenland 25 euro);**
- gezinskaart: **25 euro (2 gezinsleden);**
- steunend lid: **vanaf 30 euro (2 gezinsleden).**

Bij overschrijving vermelden: naam + lidgeld 2023

**VOOR NIEUWE LEDEN: geef naam+adres op aan onze penningmeester:
penningmeester@oostendeahoy.be**

De bijdrage kan overgeschreven worden op rekening **BE91 3800 0491 8476** van Oostendse Gidsenkring 'Lange Nelle', Christinastraat 67 in 8400 Oostende. Als het leveringsadres verschilt van het adres van de opdrachtgever, wil dit adres vermelden in de mededeling.

Het bestuur dankt je alvast voor je trouw, belangstelling en steun.

db

db

<<Fragment van schilderij voor het Fort van René Hansoul in de jaren 1930

DONDERDAG 9 MAART 2023

OOSTENDE IN HISTORISCH PERSPECTIEF deel1

A TESTEREP: INITIËLE HISTORISCHE ONTWIKKELING

GEÏLLUSTREERDE LEZING DOOR FRANK GOEMINNE

Hoewel er aanwijzingen zijn dat **Testerep** reeds Romeinse bewoning kende en dat het in de vroege middeleeuwen een bepaald belang had, komt het gebied pas in de 10de eeuw als een grafelijk domein in de geschreven bronnen voor .

Schaapherders en vissers leidden er een eenvoudig leven in een kleine nederzetting op het oostelijke uiteinde van het schorreiland Testerep.

In de 11de eeuw werd de Testerepvlief tussen het eiland en het vasteland ingepolderd, waardoor de nederzetting niet meer op een eiland lag en zich kon ontwikkelen.

Het verzwolgen eiland Testerep, geeft een stuk kennis vrij. Alhoewel de kronieken van Oostende tijdens WO II in rook zijn opgegaan, proberen we de historiek terug te brengen. Het VLIZ brengt samen met de VUB alles in kaart inzake wat zich vóór het huidige Oostende bevindt.

De lezing bestaat uit het ontstaan en de verdeling van het eiland, de stormen waarmee het te maken had, de opslorping door de zee, de inpoldering; hoe het werd bestuurd en het ontstaan van de stad Oostende. We formuleren antwoorden op de volgende vragen:

- “Wie is de leenheer/baljuw/burggraaf van het oude Oostende vóór Oostende stad werd?
- Van welk orgaan was ‘Oostende Testerep’ afhankelijk?
- Wat was de moederparochie van ‘Oostende Testerep’?
- Wanneer wordt Oostende voor het eerst in de annalen vermeld?
- Aan wie werd Testerep toebedeeld en hoe?
- Wie liet de eerste kerk bouwen in oud-Oostende
- Waarom?”

Frank raadpleegde hiervoor bronnen en stukken uit het Rijksarchief en omdat de documentatie zo rijk is, zijn vervolglezingen gepland, de eerstvolgende op 20 april 2023.

Afspraak: 14 uur Bistro Toope, Groentemarkt 11, 8400 Oostende
Zaal op de eerste verdieping, toegang achteraan rechts gelijkvloers > voor wie dat wil: **best drankje vooraf beneden aan de toog bestellen, afrekenen en meenemen**
Leden: gratis & niet-leden: €5

Inschrijven verplicht (min. 8 dagen ervoor) bij secretaris Luc Vanspeybroeck: secretaris@oostendeahoy.be (=voorkeur) / tel. 0472 040 804

DONDERDAG 20 APRIL 2023

OOSTENDE IN HISTORISCH PERSPECTIEF deel1

B TESTEREP HISTOR. ONTWIK. 12DE TOT 15DE EEUW

GEÏLLUSTREERDE LEZING DOOR FRANK GOEMINNE

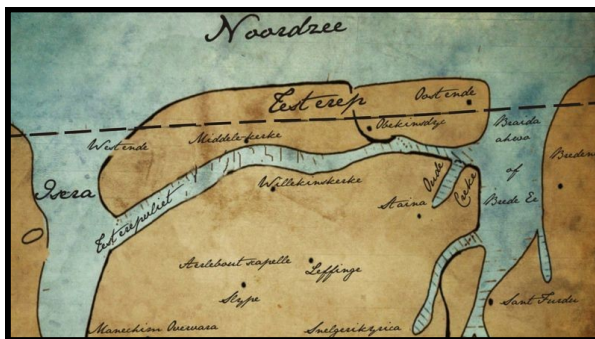
Van Oosthende Testerep tot stad Oostende. We volgen de historische ontwikkeling met het bouwen van een 'nieuwe' kerk en de uitbouw van de haven met de spuilsuis. We focussen ook op de bestuursstructuur binnen de kasselrij en dit van de 12de tot de 15de eeuw, lang voor het 'Beleg van Oostende'.

We formuleren antwoorden op de volgende vragen:

- “Wat was de status van Oostende in het Brugse Vrije?
- Wat weten we over Oostende als ze stad wordt?
- Wie is Margaretha van Constantinopel ook gravin van Vlaanderen?
- Wat staat in de Keure van de stad Oostende?
- Wat weten we over de bouw van de bekende 'Peperbusse'?
- Wat waren de obstakels voor de nieuwe haven?
- Hoe is de eerste spuilsuis ontstaan?
- Hoe werkt een AMBACHT als onderdeel van een KASSELRIJ?
- Wat leren we uit stadsrekeningen?”

Ons gidsend lid Frank raadpleegde hiervoor bronnen en stukken uit het Rijksarchief en omdat de documentatie zo rijk is, zijn vervolglezingen gepland.

Afspraak: 14 uur Bistro Toope, Groentemarkt 11, 8400 Oostende
Zaal op de eerste verdieping, toegang achteraan rechts gelijkvloers > voor wie dat wil: **best drankje vooraf beneden aan de toeg bestellen, afrekenen en meenemen.**

Leden: gratis & niet-leden: €5

Inschrijven verplicht (min. 8 dagen ervoor) bij secretaris Luc Vanspeybroeck: secretaris@oostendeahoy.be (=voorkeur) / tel. 0472 040 804

ZONDAG 7 MEI 2023

WANDELING: VERBORGEN PLEKJES

ONDER LEIDING VAN ONTWERPER GUY DELANGHE

We gaan op stap naar wat minder ‘wereldbekende’ plaatsen in Oostende.

De meeste mensen hebben ‘er’ zeker nog van gehoord of hebben ‘het’ zelfs al gezien.

We starten aan de Sint-Petrus- & -Pauluskerk, gaan via het Haze-gras naar ’t Bosje om dan terug te keren richting stadscentrum.

We bezoeken onder andere het praalgraf, de kapel van de Onbevleete Ontvangenis, de velodroom en de oude watertoren. We passeren voorbij vitrines met rode en blauwe lichtjes, *plaatsen door iedereen gekend maar waar natuurlijk nog nooit iemand is binnengestapt ...* we krijgen meer duidelijkheid over waar de ‘Tettenbrug’ juist gelegen is, lopen over de laatste restanten van oude stadswallen om daarna wat meer inzicht te krijgen over het oefenterrein van speleologen.

Afspraak: om 15 uur aan de ingang van de SS Petrus- en -Pauluskerk. Einde omstreeks 17 uur aan de oude watertoren.
Leden: gratis & niet-leden: € 5
Inschrijven verplicht (min. 8 dagen ervoor) bij secretaris Luc Vanspeybroeck: secretaris@oostendeahoy.be (=voorkeur) / tel. 0472 040 804

DINSDAG 27 JUNI 2023
**GELEID BEZOEK AAN HET VLIZ: OCEAN
INNOVATION SPACE - DE NIEUWE LOOD-
SEN & LABORATORIA**

Stavaza 30.01.2023

Impressie 2020

Het heeft 2 jaar geduurd maar eindelijk is het zover: in april neemt het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) de nieuwe loodsen en laboratoria in gebruik, klaar om ook de komende jaren een hoofdrol te spelen in het marien onderzoek.

We weten allemaal dat het VLIZ over de jaren

heen zijn strepen verdiend heeft als Vlaamse kennisinstelling met internationale naam en faam in de mariene onderzoekswereld. Maar beseffen we wel echt het belang van ons mariene systeem? En weten we hoe er mee oplossingen kunnen geformuleerd worden voor maatschappelijke vraagstukken zoals dat van het klimaat? En wat is de rol van Barabas, Adhemar en Zonnebloem binnen het Marine Robotics Centre?

Dat en nog veel meer kom je te weten tijdens een boeiende uiteenzetting én rondleiding in het nieuwe Ocean Innovation Space op de Halve Maan Site, Slipwaykaai 2.

**Afspraak: om 14.30 uur (duur 1.30u.) aan de ingang van het
OCEAN INNOVATION SPACE (bij de vuurtoren)
SLIPWAYKAAI 2 OOSTENDE**

BEPERKT AANTAL PLAATSEN

Leden: gratis + niet-leden: €5

**Inschrijven verplicht (min. 8 dagen ervoor) bij secretaris Luc Vanspeybroeck
secretaris@oostendeahoy.be**

WOLKENSCHAKERINGEN VORMEN GEBERGTE ACHTER OOSTENDE (GEEN TRUCAGE!) > FOTO VAN RUDY LAFORCE OP 7 JANUARI 2023

EREGIDS LUCIEN VALCKE SCHENKT EEN VERZAMELBOEK AAN DE KRING

Het boek van zijn broer zaliger meet 45 cm bij 55 cm, is 10 cm dik en weegt 12,5 kg. Het bevat een hele brok Oostendse geschiedenis .....

gerangschikt volgens straatnaamthema's. Er staan heel wat oudere advertenties in waarvan we geregeld een selectie zullen presenteren in het gidsenblad. Nostalgie maar ook misschien herinneringen aan een winkel, een uitbater of uitbaatster, een koopje of een belangrijke uitgave ...

EEN MENTALITEITSGESCHIEDENIS VAN OVERSPEL EN PROMISCUÏTEIT IN DE NEGENTIENDE EEUW OP BASIS VAN ECHTSCHEIDINGSDOSSIERS IN BRUGGE

Tinneke De Clercq thesis UG 2006-2007

Fragment m.b.t. Oostende (15 verwijzingen), weliswaar uit zijn/haar context gerukt!

pp62-63 Een hotelhouder uit Oostende die volgens zijn vrouw relaties onderhield met dienststers, verdacht zijn vrouw ervan relaties te hebben met klanten in de aanwezigheid van hun kinderen, bedienden of vreemden. Hoewel er niet echt een verschil is tussen het aantal mannen en vrouwen dat overspel als eerschendend omschrijft in verzoekschriften, toch lijken mannen sneller hun eer te willen verdedigen door de beschuldiging van overspel om te draaien of om daar toch vermoedens rond te uiten, wat te vergelijken valt met het 'cuckold'-discours van het zeventiende- en achttiende-eeuwse Engeland. Cuckolds waren mannen die hun vrouwen niet konden beletten overspel te plegen. "Amongst heterosexual men [...] the label of 'cuckold' was attached to those whose lack of sexual dominance had led their wives to adultery." Het was de ergste belediging die een man kon krijgen.

P82 Dat de mogelijkheid bestond dat hun vrouwen ze zouden kunnen bedriegen, joeg de echtgenoten schrik aan en deed ze heel jaloers gedragen. Dat was bijvoorbeeld het geval bij Ferdinand Eydens. Samen met zijn vrouw Louise Kirsch hield hij een hotel open in Oostende. Zijn paranoïa ging zo ver dat hij haar niet alleen beledigde ("de salle rosse, de putain"), maar ook dat hij er haar van beschuldigde met vreemdelingen te slapen die in het hotel logeerden. Vaak ging hij dan ook op zoek naar zijn vrouw in de kamers van de hotelgasten.

TRADITIONELE GAMBIAANSE VISSERSBOOT OP JAN PIERSPLEIN

Wie op het Jan Piersplein wandelt, heeft ongetwijfeld al de bont geschilderde houten boot zien liggen ter hoogte van de Mercator. Het gaat om een zogenaamde **PIROGUE**, een traditionele vissersboot uit Gambia. De boot symboliseert meteen de stedenband tussen Stad Oostende en Banjul, de hoofdstad van Gambia. Stad Oostende kocht de vissersboot aan en marineschip A960 Godetia bracht het kleine vaartuig mee naar België. Op 22 november 2022 plaatsten stedelijke medewerkers de traditionele boot op het Jan Piersplein.

Lokale Afrikaanse vissers gebruiken de **PIROGUES** om te vissen, om goederen en personen te transporteren en sinds kort ook als toeristische attractie. Op het strand van Banjul vertrekken er elke dag handgemaakte vissersboten met hun typische felgekleurde, kano-achtige romp.

In Banjul duurt het meester-timmerlieden maximaal een maand om een op maat gemaakte pirogue te maken. Hun werkplaats is het strand van Banjul waar je ze aan het werk kan zien. Elke pirogue is uniek.

De vissersboten worden op een traditionele manier met de hand beschilderd. De kleuren en het uniek patroon zijn vaak geïnspireerd op de Gambiaanse vlag. Het exemplaar in Oostende draagt kleuren die verwijzen naar de Gambiaanse en Belgische vlag. De vele ogen op de romp vormen een bescherming tegen boze krachten. Het Grafisch Atelier van Stad Oostende bracht de woorden 'Oostende Banjul' aan.

De stedenband tussen Banjul en Stad Oostende is uniek. Beide steden werken samen op gebied van stadsvergroening, klimaatbeheersing, een beter afvalbeleid, sociale inclusie, onderwijs, digitalisering en innovatie. In 2019 sleepte Stad Oostende 3 miljoen euro aan subsidiemiddelen van de Europese Unie in de wacht. Deze middelen kwamen bovenop de bestaande werkingsmiddelen voor de stedenband.

Banjul is de hoofdstad en vierde grootste stad van Gambia. De stad telt ruim 34.000 inwoners en ligt aan de westkust van Afrika, vlak bij de Atlantische Oceaan. (foto Rudy Laforce)

WELKOM IN OOSTENDE JAMES ...

De kinderen van Oostende hebben er een nieuwe vriend bij, en wat voor één. James, het gloednieuwe figuurtje van Stad Oostende werd samen met jonge Oostendenaartjes tot leven gebracht en zal ingezet worden bij alle stadscommunicatie en -initiatieven gericht op kinderen.

OOSTENDE KOOPT COLLECTIE HISTORISCHE POSTKAARTEN O. VILAIN

De dienst Cultuur van de Stad Oostende stuitte in december 2022 bij het Antwerpse veilinghuis Bernaerts op een zeer zeldzaam en bijzonder lot van 17.000 Oostendse en kustpostkaarten dat ze kon kopen voor 6000 euro. De omvangrijke collectie biedt een unieke inkijk in het leven van alledag in Oostende van het eind van de 19de eeuw tot de vroege jaren '80 van de 20ste eeuw. De aankoop betekent een belangrijke verrijking van de stedelijke erfgoedcollectie. Een bijzondere buitenkans, want de zeer omvangrijke prentbriefkaartencollectie bleek het levenswerk van Oostendenaar **Omer Vilain (1924-2013)**. Omer Vilain, de chroniqueur van Oostende, werd in 1944 bibliothecaris in de bibliotheek van Oostende. Vanaf 1962 werd hij er benoemd als hoofdbibliothecaris en bleef er actief tot eind jaren '80. Daarna zetelde hij tot 1994 als Oostends gemeenteraadslid. Vilain was auteur van meer dan achthonderd artikels in dagbladen en tijdschriften en schreef diverse verzamelboeken over Oostende: 'Langs 't hard Zand', 'Langs de Oostendse kateien' en 'Langs de galerijen'. Hij wijdde zijn hele leven aan het bijeenzoeken van de meest diverse prentbriefkaarten over het leven in Oostende en aan de kust. (<https://www.oostende.be/nieuws/detail/7099/stad-oostende-koopt-indrukwekkende-collectie-historische-prentbriefkaarten>)

ZEEBOERDERIJ ...

Een Belgisch winkelbedrijf mag een 'zeeboerderij' uitbouwen voor de kust van Nieuwpoort. In zo'n zeeboerderij kunnen bijvoorbeeld zeewier, mosselen en oesters worden geteeld. In Nieuwpoort gaat het momenteel om mosselkweek in hangcultuur, waarbij mosselen worden gekweekt aan touwen die in het zeewater hangen. De schelpdieren halen hun voedingsstoffen uit het zeewater; er wordt dus niets aan het ecosysteem toegevoegd.

O OIT WAS ER EEN MUSEUM VOOR RELIGIEUZE KUNST IN OOSTENDE

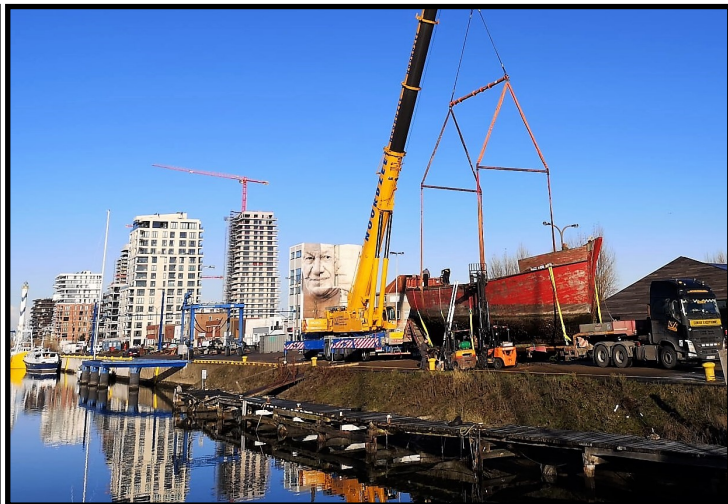

Het **Museum voor Moderne Religieuze Kunst** in de Sint-Sebastiaansstraat 41 werd opgericht in Oostende en bestond er van **1974 tot 1994**. Dit museum was een eenmansinitiatief van priester Jan Ghekiere (Sint-Eloois-Winkel, 1914-Oostende, 1992). Eerder stichtte hij de vzw 'Vrienden van de Moderne Religieuze Kunst' die lezingen bracht en tentoonstellingen organiseerde in het Kursaal en het Thermae Palace in Oostende, en in het Gemeentehuis in De Panne. Dit gebruikte hij als springplank om zijn museum te stichten. In 1974 kreeg hij van de Dekenij Oostende een in onbruik geraakt schoolgebouwtje met kapel ter beschikking. Daar kon Ghekiere zijn droom van een museum realiseren. De opening was op 29 juni 1974. Naast het exposeren van de "vaste collectie" organiseerde Ghekiere er ook tijdelijke tentoonstellingen. Na zijn overlijden in 1992 scheen het museum een stille dood te gaan sterven. Er was geen interesse en geen draagvlak vanuit bisdom of dekenij om verder in het initiatief te investeren. In

1994 werd priester Mark Delrue directeur van het museum. Onder zijn leiding werd het museum na de sluiting overgebracht koepel van de nationale basiliek van Koekelberg naar Koekelberg in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tegenwoordig is het een van de twee musea in de basiliek; het andere is het Museum van de Zwartzusters. Meer info op: https://nl.wikipedia.org/wiki/Museum_voor_Moderne_Religieuze_Kunst

TWEEMASTER 'NELE' UIT HET WATER GELICHT 16.12.2022

De 'Nele' is een replica van een Oostende tweemastsloep waarmee tot begin 20ste eeuw op de Noordzee gevist werd. Deze sloep werd gebouwd in het kader van een tewerkstellings- en opleidingsprogramma op de Maritieme Site Oostende, één van de oudste scheepswerven van de Vissershaven. Hoewel ze het uiterlijk heeft van een authentiek schip, ging veel zorg en aandacht naar de meest vooruitstrevende technische en veiligheidsvoorwaarden. De 'Nele' ging te water in 2003 en voerde haar maidentrip uit tijdens Oostende voor Anker in 2005. Ze is geschikt om 25 gasten te ontvangen. Meer op de website 'www.denele.be'. Foto's Frank Goeminne.

Vanaf 29.05.21 heeft de 'Nele' een nieuwe ligplaats namelijk in het Mercatordok, ponton B nr. 36. Foto van Rudy Laforce d.d. 29.05.2021

RESTAURATIEWERKEN KONINKLIJKE STALLINGEN STARTEN

Deze werken omvatten de restauratie van de gevels en de daken van de noordvleugel. Binnen worden de kleedkamers en het sanitair aangepakt. Ook het poortgebouw aan de ingang wordt vernieuwd. De werken nemen ongeveer een jaar in beslag.

De Koninklijke Stallingen – ook wel Noorse Stallingen genoemd - dateren uit 1903 naar een ontwerp van de Noorse architect Ivar Andreas Knudsen. Het gebouw werd evenwel nooit in gebruik genomen als stalling. In 1929 trok de stedelijke technische school in het complex en in 1959 werd het verbouwd tot stedelijk sportcentrum.

De gevels en de daken worden volgens de richtlijnen van Onroerend Erfgoed met een maximaal behoud van oorspronkelijk materiaal gerestaureerd.

Bij de noordvleugel is het bedoeling om het plafond binnen weg te nemen om zo weer tot in de nok te kunnen kijken. Het buitenschrijnwerk wordt weer voorzien zoals het vroeger was. Binnen worden de kleedkamers en sanitair volledig vernieuwd zodat deze voldoen aan de hedendaagse wensen.

De werken gaan van start midden november 2022. De timing wordt geraamd op 220 werkdagen. Het complex zal dus vermoedelijk een jaar niet beschikbaar zijn.

In juli 2021 werd een premie toegekend ter waarde van 1.263.782,71 euro voor de restauratie van het complex. De werken werden aanbesteed in mei 2022 en gegund voor een bedrag van 3.953.287,17 euro (inclusief btw) aan Artes Woudenberg nv.

(PERSBERICHT OOSTENDE)

KATHELIJN VERVARCKE WINT CULTUURRAADPRIJS 2022

Op de laatste AV (08.12.22) van de Cultuurraad Oostende werden zes genomineerden aan de vertegenwoordigers van de diverse culturele verenigingen voorgesteld. Kathelijn werd voorgesteld door Lange Nelle-afgevaardigde Dirk Beirens in samenwerking met Ymke Honoré, adjunct-directeur Athena Campus Centrum. In de tweede stemronde haalde Kathelijn het duidelijk van de andere kandidaat.

De Oostendse Kathelijn Vervarcke (05.05.1976) is lerares talen, maar ook veelzijdig auteur, presentator en regisseur.

Als gehuwde mama van twee kinderen, lerares Nederlands en gedreven culturele personaliteit realiseerde ze in relatief korte tijd een indrukwekkend oeuvre voor jong en oud dat nog constant groeit en bestaat uit psychologische romans, historische werken (o.m. gebaseerd op de Oostendse geschiedenis), scenario's en regisseurswerk.

(JONGE) MENSEN ... ZIJN VOOR KATHELIJN VERVARCKE EEN ONUITPUTTELIJKE INSPIRATIEBRON

Kathelijn is ook heel **sociaal bewogen** vooral naar kwetsbare jongeren toe. In oktober 2022 was ze nog uitgenodigd op een academische zitting met prinses Astrid en de koning Boudewijn-stichting waar ze het ook uitgebreid kon hebben over haar engagement naar jongeren die het in deze tijden

erg moeilijk hebben en er vaak helemaal alleen voor staan; ze doet dit via persoonlijke begeleiding in een **socio-cultureel traject**.

MORDAN

Bioshop Mordan

Torhoutsesteenweg 497
8400 Oostende
Tel: 059 70 05 50
Fax: 059 70 05 55

e-mail: hans@natuurwinkelmordan.be

Openingsuren:

Open elke dag van 9u tot 18u doorlopend.
Gesloten op zon- en feestdagen.

BIO SHOP

*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

GREEN SLEEP

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Green Sleep.

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

In haar boeken heeft ze het onder meer over de zielsgeschiedenis van een schizofrene vrouw, het mediacircus rond zinloos geweld (satire voor de jeugd), over jongeren met een psychotisch kwetsbare moeder en rouwverwerking. Historische bijdragen focussen onder andere op de Eerste Wereldoorlog met bijdragen over de familie Kollwitz, een heldhaftige ‘schaduwmoeder’ en het moedige ‘alsjebliefmeisje’ in Oostende.

Zo was zij in 2022 de drijvende kracht achter het ‘Liefdesantigifcentrum’. Deze digitale verhalenroute doorheen Oostende bracht in het kader van Idahot een duidelijke boodschap tegen holebi- en transgenderhaat. Deze boodschap kon door elke Oostendenaar gratis worden beluisterd via QR-codes die op verschillende locaties in de stad werden geafficheerd met kleurrijke fietsen. De 3000 bootjes aan de zeedijk ter hoogte van het casino raakten dankzij haar enthousiasme gevouwen.

2 WANDEL-THEATER

'Histoires Fortes' in Fort Napoleon

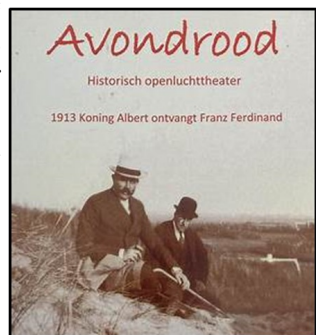
(foto Kathelijn Vervaecke)

OOSTENDE Een veertigtal acteurs van toneelgezelschap Spiegel, De Dakbroeders en Studio Amici loopt je mee in een historische

OOSTENDE ... IS VOOR KATHELIJN EEN ONUITPUTTELIJKE INSPIRATIEBRON

Ook in de recente podcast over de gefortuneerde kolonel North – naar ‘De affaire North’ (J. Surmont) - die ze maakte met haar theatergezelschap “De Dakbroeders”, staat het verleden van onze badstad centraal. Via deze podcast brengt ze de stedenbouwkundige ontwikkeling van Mariakerke-Bad op een originele manier tot bij de Oostendenaars en toeristen. Wat nog meer is, het verhaal kon ook opnieuw beleefd worden in een toneelversie tijdens de 2022-editie van de belle-époquefeesten in de Hippodroomwijk.

Zo schreef ze de tekst voor de succesvolle theaterwandelingen “Histoires Fortes” die in september 2022 werden opgevoerd. Met de hulp van de Geschied- en Heemkundige Kring ‘De Plate’ deed ze intensieve research naar de geschiedenis van het Fort Napoleon en ze wist maar liefst drie Oostendse toneelgezelschappen, “De Dakbroeders”, “Studio Amici” en “Spiegel” warm te maken om haar verhaal uit te beelden in het fort in een unieke samenwerking. Theater “Avondrood” (afgelopen Erfgoeddag 24 april) werd dan weer opgevoerd in Domein Raversijde. Kathelijn schreef en regisseerde intieme dialogen over de ontmoetingen tussen vier onsterfelijke pionnen in de wereldgeschiedenis: Koning Albert en Elisabeth en Franz-Ferdinand en Sophie. Ze belicht hiermee een uniek en onbekend aspect in de Oostendse geschiedenis.

09.12.2022 Een verraste en blij Kathelijn verneemt haar verkiezing.

De uitreiking (op uitnodiging) van de Prijs Cultuurraad Oostende 2022 vindt plaats op dinsdag 28 februari 2023 in CC De Grote Post.

(foto's archief K. Vervaecke & Dirk Beirens)

KERK ST.-RAFAËL / ST.-RAPHAËL & DE OLV- KAPEL (RAVERSIJDE-OOSTENDE) MET FOTO'S VAN NICOLE DAMAN

Duinenstraat 87 Oostende > Kerkje Sint-Rafaël en Onze-Lieve-Vrouwekapel.
aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 14-09-2009

Aan de straat, **Onze-Lieve-Vrouwekapel van 1961**. Witgeschilderde bakstenen kapel onder zadeldak (nok loodrecht op straat, tichelen); regionale inslag zie steunberen oplopend in aandak met vlechtingen en rondbogige muuropeningen op afzaten. Bepoeterd interieur; overwelfing door middel van tongewelf. Glas-in-loodramen met Mariale voorstellingen; inscripties: "Gift Yvonne de Croës/ Cor Westerduin Oostende (gesigneerd)".

Achterliggende Sint-Rafaëlkerk, in 1966 gebouwd als noodkerk. Plannen naar ontwerp van architect Vandemeulebroucke om een definitieve kerk te bouwen werden nooit gerealiseerd. Eenvoudig zaalkerkje onder laag zadeldak (nok loodrecht op straat) met daklantaarntje; houten betimmering.

Beste bezoeker,
Wij zijn heel tevreden als U een kaarsje brandt, maar **gelieve dan wel het overeenstemmende bedrag** in de offerblok te steken.
Dank U voor uw medewerking

KERK ST. RAFAËL
UREN H. MISSEN
ZATERDAG:
ZONDAG: 9.30 U.
ONPARE WEKEN
PASTOOR:
E.H. D.MASSCHELEIN
☎ **059-709090**

Eenvoudig portaal ten zuiden. Links aansluitende zaaltje onder plat dak (1982).

Interieur: haaks op de nokrichting oostelijk georiënteerde sobere kerkruimte; overspanning van de ruimte door middel van gelamineerde spanten met daartussenin houten betimmering.

VERBRUGGE J., **Over de Sint-Rafaël parochie te Raversijde 1965-1984**, in *De Plate*, februari 1998, p. 49-52.

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/56602>

***NIEUW* BOEK VAN MARC DUBOIS: RIVERSIDE TOWER
ANTWERPEN VAN DE ARCHITECTEN **STYNE**N (> CASINO-
 KURSAAL OOSTENDE) & DE MEYER**

Een iconische woontoren | modern erfgoed

De Riverside Tower, ontworpen door Léon Stynen (1899-1990) en Paul De Meyer (1922-2011), is ongetwijfeld een van de meest iconische gebouwen op de Antwerpse Linkeroever. De eerste woontoren met een groendak in België is inmiddels vijftig jaar oud. Tijd voor een publicatie: over de toren zelf, maar evenzeer over de ruimere context waarin het architecturale meesterwerk tot stand kwam.

Architectuurhistoricus Marc Dubois belicht verschillende aspecten van de geschiedenis van Linkeroever, onder andere de internationale wedstrijd uit 1933 met een in velerlei opzichten merkwaardige inzending van Le Corbusier. Ook het imposante oeuvre van Stynen & De Meyer, ontwerpers van de toren, maar evenzeer van talrijke andere spraakmakende architectuurprojecten in België, krijgt ruime aandacht.

Aan de hand van maquettes, schetsen, ontwerpen, plannen en nooit eerder gepubliceerd archiefmateriaal, grotendeels bewaard in het Vlaams Architectuurinstituut (VAI), weet Marc Dubois de bouwgeschiedenis van de toren nauwgezet te reconstrueren met bijzondere aandacht voor het schitterende penthouse dat Paul De Meyer bovenop de twintigste verdieping van de toren bouwde.

Twee beeldessays vervolledigen het onderzoek van Dubois. In 2015 fotografeerde Filip Dujardin het indrukwekkende dakappartement en kon hij voor de eerste en laatste maal de oorspronkelijke toestand vastleggen in unieke opnames. Ondertussen werd dit penthouse voor een nieuwe eigenaar op een voorbeeldige wijze gerenoveerd door Glenn Sestig Architects. De daktuin werd gerestaureerd door Wirtz International Landscape Architects. Het tweede beeldessay, met foto's van Jean-Pierre Gabriel, laat je binnenkijken in het 'mooiste penthouse van Antwerpen' en genieten van de gerenoveerde daktuin.

Hardcover
 192 pp. | 200 ill.
 230 x 305 mm
 Nederlands en Engels
 ISBN 9789464368086
 € 34

Bestellingen
 Artha - art & heritage books
 Krikerijstraat 46
 B-9040 Gent
 +32 498 22 51 62
 info@arthabooks.be
 www.arthabooks.be

ortha

**Riverside Tower
 Antwerpen**

**Architecten
 Léon Stynen &
 Paul De Meyer**

Marc Dubois

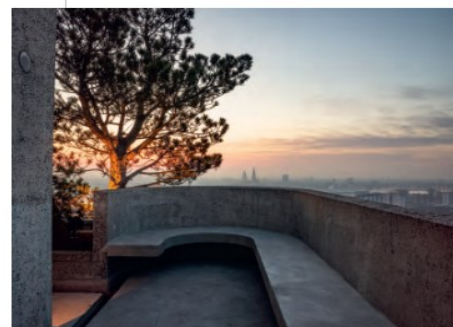
De architecten Léon Stynen en Paul De Meyer aan het werk. Collectie Vlaamse Gemeenschap | Collectie VAI, archieven Léon Stynen en Paul De Meyer

**Riverside Tower Antwerpen [1969-1972]
 Iconische woontoren, mooiste penthouse van Antwerpen, eerste groendak in België**

Het onderwerp is een woontoren in Antwerpen van de architecten Stynen & De Meyer. Daarnaast een selectie van het werk van Stynen vóór 1940 en van de samenwerking Stynen & De Meyer. In het boek twee foto's en een tekening van het Casino-Kursaal van Oostende.

Marc Dubois, architect Hon FRIBA
 Holstraat 89 B - 9000 Gent
 e-mail: marc.dubois@pandora.be
www.marcdubois.be

PORT OOSTENDE (ingekort) PERSBERICHT 20 december 2022 **Technische studie voor zeewaartse uitbreiding Haven Oostende in-** **geschreven in begroting 2023**

België bevestigde al eerder zijn positie tussen de wereldleiders als het gaat over het geïnstalleerd vermogen van **offshore windenergie**. Dit is te danken aan het feit dat binnen Vlaanderen Haven Oostende Renewable Base Oostende (REBO), haar volle dochteronderneming, uitgebouwd heeft. Dit maakt van Haven Oostende momenteel dé logistieke offshore wind hub van het zuidelijke deel van de Noordzee. In totaal zijn er actueel **399 windturbines** geplaatst in het Belgische gedeelte van de Noordzee; dit is goed voor een directe tewerkstelling van circa 800 voltijdse equivalenten in Oostende. Heel wat internationale topbedrijven actief in de bouw, het onderhoud en het operationeel houden van de energieproductie zijn gevestigd in Oostende. Het gebruik van de zwaarlastterminal REBO was hierbij essentieel. Begin 2022 besliste federaal minister van Noordzee, Vincent Van Quickenborne in overleg met federaal minister Tinne Van der Straeten om de totale offshore windcapaciteit **van 2.2 GW naar 5.8 GW te verhogen** via de bouw van nieuwe windmolens in de Prinses Elisabeth-zone voor de kust van De Panne. Tegelijkertijd staat de bouw van het energie-eiland, dat op een efficiënte manier over landen heen stroom moet uitwisselen, op stapel. Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken Lydia Peeters heeft in haar investeringsplan voor 2023 750 000 euro voorzien om de afdeling Maritieme Toegang toe te laten om een technische studie uit te voeren. “Er zijn plannen om aan de Oostelijke strekdam een kaaimuur te bouwen met vlakke terminal om aan deze vraag te voldoen. Die kaaimuur moet grotere schepen kunnen verwelkomen, die instaan voor de ontwikkeling en het onderhoud van de windmolenparken op zee”, aldus minister Peeters. “We blijven daarnaast ook inzetten om de toegankelijkheid tot de haven te verbeteren en de stad Oostende beter tegen overstromingen te beschermen.”

Haven Oostende zet in op continuïteit, groei en tewerkstelling binnen vijf pijlers: Blauwe Economie, Bulk & Project Cargo, Cruises & Roll-on-roll-off, Circulaire Industrie en de Visserijsector. Deze sectoren worden verder uitgebouwd op basis van twee fundamenten: prioriteitstelling van veiligheid, gezondheid en milieu en als tweede het ondersteunen van innovatie en ontwikkeling

Contact Lara Braems | PR- en communicatieverantwoordelijke lara.braems@portofoostende.be | +32 471 43 99 75 | www.portofoostende.be

Van Iseghemlaan 108
Oostende

info@azuriet.be

059 51 49 51

www.azuriet.be

EXPO 'STILLE LEVENS' VAN **18.02 TOT EN MET 21.05.2023** IN DE VENETIAANSE GAANDERIJEN, BOUDEWIJNPROMENADE.

Curator = Koen Broucke

EXPO STILLE LEVENS

Cultuur

STILLE LEVENS

In de belle époque telde Oostende zo'n 7 schelpenwinkels waar naast schelpen ook souvenirs en allerlei knutselwerkjes en assemblages met schelpen werden verkocht. De winkel die James Ensor van zijn oom erfde refereert tot vandaag naar die toen populaire handelsactiviteit. De laatste schelpenwinkel van de familie Vanhoeck-Piere op de Groentemarkt sloot haar deuren in 2015. Ook veel kunstenaars hebben schelpen en inspirerende objecten verzameld. "Er is een spanningsveld tussen verzamelen en kunst maken. De kunstenaar verzamelt in functie van zijn werk. En wanneer wordt een verzameling een kunstwerk?" Die overweging zette kunstenaar Koen Broucke aan om de expo Stille levens op te zetten.

In de tentoonstelling worden door curator **Koen Broucke** de verschillende vormen van het stillevens afgetast: van schelpenverzameling via bloemstuk tot vanitas, van miniatuur tot groot, van herkenbaar tot abstract. Er is vooral een stille selectie gemaakt. De tentoonstelling gaat over concentratie en aandacht. Hoe lang zat Léon Spilliaert voor zijn koffieset, voor een halfvolle karaf gebogen? Hoe lang zat Giorgio Morandi naar zijn flesjes te kijken? De kunstenaars in de selectie werken al jaren in de stilte van hun atelier of werkkamer aan een consequent oeuvre waarbij de observatie van de hen vertrouwde objecten centraal staat. De nadruk ligt op objecten die te maken hebben met de zee en strandvondsten. Het grootste deel van de kunstenaars werken of waren dan ook werkzaam in Oostende.

red

Koen Broucke: "Een stilleven is niet ongevaarlijk. Schijnbaar ziet u een paar tot rust gekomen schelpen, flesjes, bloemen, dode vissen en strandvogels ... maar in werkelijkheid is het een intiem portret van de kunstenaar. Zij of hij geeft haar of zijn kwetsbaarheden en positie in de wereld bloot.

Léon Spilliaert schilderde in de eerste jaren van de twintigste eeuw een stilleven met schijnbaar onschuldige schelpen, een flesje en een doosje. De schelpen verzamelde hij ongetwijfeld tijdens zijn wandelingen. Het flesje bevat **Laudanum**, een pijnstillertegen maagpijn en het doosje blijkt een pillendoosje. Door goed te kijken leren we veel van de kunstenaar, misschien zelfs meer dan de kunstenaar wilde tonen."

Voor de expo 'Stille levens' onderzoekt **kunstenaar Koen Broucke** op een artistieke manier de vele onzichtbare en ongekende verzamelingen in een stad als Oostende, in het bijzonder van strandjutters. Broucke ging op zoek naar de verhalen en levens achter deze bizarre en hybride verzamelingen. De vreugde waarmee een kind schelpen verzamelt of het verdriet bij het verlies van een geliefkoosd speelgoedje of een trouwring in het zand: de achterliggende emoties zitten in deze objecten vervat. Als curator van de expo liet Koen Broucke zich inspireren door het werk 'Stilleven met schelpen, flesje laudanum en pillendoosje' van Léon Spilliaert. Hij nodigde **meer dan 40 kunstenaars** uit om hierop een visueel antwoord te geven. Groei en verval van verzamelingen vormt de rode draad door de expo. Het resultaat is te zien in de Venetiaanse Gaanderijen van **18 februari tot 21 mei 2023**.

Met werk van:

Joseph Neutens, Léon Spilliaert, Jean Brusselmans, Constant Permeke, George van Raemdonck, Jan Cockx, Giorgio Morandi, Marc Mendelson, Karel Dierickx, Jacques Vilet, Jan Vanriet, Werner Watty, Ronald De Preter, Reniere&Depla, Xavier Tricot, Eric Leon, Herman Bellaert, Jan De Maesschalck, William Ploegaert, Herr Seele, Caroline Alida, Bart Vandevijvere, Karin Pierloot, Leen Van Rossem, Koen Broucke, Lode Laperre, Matthieu Lobelle, Steven Decroos, Yves Beaumont, Yves Velter, Chris Meulemans, Erwin Cattoor, Hans Defer, Stief DeSmet, Sofie Muller, Nico Vaerewijck, Gerrit LM Vermeiren SE, Karel Wouters, Hannes Couvreur, Ritsart Gobyn, Bram Van Breda.

PODCAST STILLE LEVENS

Wouter Deprez en Koen Broucke maakten een podcast rond een merkwaardige strandvondst van door het zeewater aangetaste Turkse liefdesbrieven. Wouters verhaal en speculaties vormen het uitgangspunt van de podcast die je bij deze tentoonstelling kan beluisteren.

[Beluister hier de podcast](https://www.oostende.be/stillelevens) (> via <https://www.oostende.be/stillelevens>)

Licht & Verf bvba

Kardinaal Cardijnlaan 104
8800 Roeselare
Tel. 051 24 68 47 - GSM 0497 39 26 65

Algemene Schilder- en Decoratiewerken
Gordijnen en Overgordijnen
Airless Spuitwerken - Spuitplamuur
Wand- en Vloerbekleding - Laminaat
Plaatsen van Gyproc wanden en plafonds

www.rooryck.be

OP 9 FEB 2023 BEZOCHT LANGE NELLE 'ASTROPOLIS'

Verdeeld over twee groepjes keken dertig deelnemers naar de documentaire 'A beautiful planet' (auditorium) en de expo over ruimtetekken in de kleine tentoonstellingsruimte op de eerste verdieping. Directeur Patrick Jaecques en vrijwilliger Roger Andries, beiden heel deskundig en aangenaam om naar te luisteren, namen vervolgens hun deelgroepje mee in de grote expo 'Race naar de maan' op de gelijkvloerse verdieping. Bij de wissel en achteraf kon er iets gedronken worden in het cafetarium. Ogenschijnlijk moeilijke materie ... maar onze twee gidsen slaagden erin om iedereen verstaanbaar te boeien.

Meer info op de website: <https://www.astropolis.be>

WANDELGIDS 11: VRIJMETSELARIJ IN BRUGGE

Auteur: Joris Surmont, UWG: Uitgeverij West-Vlse Gidsenkring, 96p, ill., €12

Het intellectuele gedachtegoed en de daaruit voortvloeiende instellingen die het moderne Westen vormgaven, stammen uit de eeuw van de verlichting. Het religieuze karakter van de samenleving komt in de 18de eeuw hoe langer hoe meer onder druk te staan. De sociale gelaagdheid van de maatschappij verschuift geleidelijk van de adel richting burgerij. De ontluikende wetenschappen en de drang naar kennis en filosofieren nodigen uit tot de creatie van salons, clubs en gezelschappen waar de participanten zich laven aan het begeisterende aanbod. De vrijmetselarij behoort tot één van die intellectuele toevluchtsoorden. (...) Geheel in lijn met de nieuwe tijdsgeest ontstaat in 1765 de eerste Brugse loge La Parfaite Egalité. Andere loges volgen, maar aanvankelijk is geen enkele een lang leven beschoren. De generatiekloof blijkt de opname van jonge gemotiveerde leden te bemoeilijken. Tijdens de Franse periode ontstaat er een kentering. De veldloges verbonden aan de regimenten van het Camp de Bruges inspireren burgers en militairen tot de creatie van vrijmetselaarsloges, zoals ondermeer La Réunion des Amis du Nord. Als reactie tegen het Orangisme ontstaat in 1833 het Grootoosten van België, de eerste maçonnieke grootmacht die ressorteert onder de United Grand Lodge of England and Wales. Van meet af aan blijkt de clerus niet opgezet met de humaniserende invloed van de loges. Het bijeenbrengen van mensen ongeacht hun religie en achtergrond in een gemeenschappelijk streven naar tolerantie, broederlijkheid en solidariteit baart de Kerk zorgen. In totaal 17 pauselijke veroordelingen tegen de vrijmetselaarsordes zijn het resultaat. Een en ander zorgt vooral in Frankrijk en België voor een antiklerikaal klimaat, waardoor de continentale ordes uiteindelijk een andere weg opgaan dan de Angelsaksische moederorde. De splitsing die volgt is abrupt en zet zich tot op vandaag door. De gevolgen blijven ook op politiek vlak niet uit. In 1846 ontstaat de Belgische liberale partij die ijvert voor secularisering en officieel onderwijs. Tegen die gespannen politieke achtergrond ziet de, nog bestaande, Brugse loge La Flandre in 1881 het daglicht. Tijdens een wandeling in de binnenstad verneemt u meer over de geschiedenis van de Belgische en vooral van de Brugse vrijmetselarij. Het parcours loopt langs de plaatsen waar de eerste Brugse loges bijeenkwamen. Langsheen het traject komen ook de bekende vrijmetselaars aan bod die in Brugge actief waren en die, in het voetspoor van illustere voorgangers zoals Montesquieu, Voltaire, Lessing, Mozart, Haydn, en Goethe, elk op hun manier bijdroegen aan de maatschappij.

De auteur werkt aan een gelijkaardige uitgave voor Oostende.

AANGESPOELDE SCHRIJVER CARLOS STRUYVELT OVER KOELE ONTVANGST EN SCHRIJFAMBITIES

MARC LOY

In de Ensor Tower op de Oosteroever schrijft de uit Evergem aangespoelde handelaar op rust Carlos Struyvelt gestaag aan een groeiende reeks vlot lezende zomerse vakantieromans. Het gemoedelijk zinderend blauw en wit van de beschreven Griekse eilanden contrasteerde aanvankelijk met zijn kille ontvangst in de Stad aan Zee.

Sinds een half jaar mogen Carlos Struyvelt (60) en Veerle Vangeenberghe (50) zich Oostendenaars noemen. Het aangespoelde koppel uit Evergem bij Gent kijkt, 14 hoog, panoramisch vanuit de Ensor Tower uit op havengeul, vuurtoren en stadscentrum. Drie jaar geleden staakte Carlos, op dwingend advies van zijn cardioloog, zijn professionele leven als zelfstandig uitbater van de Carrefour Market in zijn gemeente. “Van dan af heb ik ook besloten mij nooit meer op te jagen.” Maar steeds vaker genietend van hun stek op de Oosteroever ervoeren de Evergemnaars samen met de zeebries ook een onverwachte sociale kilte. “In mijn 34.000 inwoners grote geboortedorp kende ik als handelaar en voorzitter van Unizo Evergem zowat iedereen bij voornaam en genoot ik van de warme jovialiteit. Hier overviel me een spreekwoordelijke stugheid van de West-Vlaming: harde werker maar vrij afstandelijk. En daar had ik het moeilijk mee. Maar eens je zijn vertrouwen waard bent, sluit hij je wel in zijn hart. Ik was ook verbaasd dat mijn mails naar o.a. de Cultuurraad en bibliotheek aanvankelijk onbeantwoord bleven. Maar het moet ook gezegd: een paar maanden terug zijn we wel hartelijke met zo’n 40-tal andere nieuwe Oostendenaars van de Vurtorenwijk gastvrij verwelkomt in het Ontmoetingscentrum De Ballon in de Opex.”

Ondertussen werd Carlos ook lid van de Oostendse gidsenkring Lange Nelle. “Zo’n vereniging opent via allerlei activiteiten de deur naar ruimer sociale contacten”, vindt Carlos.

En met zicht op zee, stad en vissershaven prijst het koppel meteen de andere troeven van de stad aan Zee: druk cultureel aanbod, ruim winkelaanbod en vlotte mobiliteit: “De overzet is onze bus naar het centrum. Maar evengoed is er het uitgebreid openbaar vervoersnetwerk en met de nabije luchthaven ligt het zonnige zuiden op een paar uurtjes vliegen.” Zo ook naar de door hem gekoesterde Griekse eilanden.

Die Cycladen in de Egeïsche Zee vormen de inspiratiebron en het decor van een groeiende reeks pretentieloze humoristische vakantieromans van C.M.M. Dellamonte: het pseudoniem van Carlos met knipoogje naar de familienaam van Veerle. Zijn onverwachte debuut als auteur lijkt zowaar gestuurd door een biksemschicht van Zeus zelf. “In 2018 reisden we, na een erg drukke periode in onze supermarkt met veel uitgevallen medewerkers en te late leveringen, voor weekje af naar Milos. Daar werd ik getroffen door een hartdecompressie: zo herinner ik me niets meer van de aankomst in het hotel ons eerste avondmaal en daarop volgende nacht. Maar ’s morgens ben ik opgestaan en ben ik op mijn gsm de eerste verhaallijn en passages van mijn eerste roman ‘Weg naar Milos’ beginnen uittikken. En ik die nooit een boek heb gelezen, ben sindsdien niet meer gestopt met schrijven”, zegt de man die op school zijn opstellen door anderen liet neerpennen.

“Eerst nog dacht ik het verhaal uit te printen voor mijn vrouw en dochters Melissa en Phaedra en de vriendenkring, maar al rap bleek er commerciële interesse: zowel een Nederlandse uitgever als het Vlaamse Beefcake Publishing gaven ‘Weg naar Milos’ een kans. Gelukkig kon ik bij Beefcake rekenen op de corrigerende en redigerende kritische pen van Virginie Van Dael die er de vele taalfouten uitviste.”
Wereldwijd

In 2021 verscheen ‘Samen naar Santorini’ en vorig jaar ‘Terug naar Ios’. Iedere keer goed voor ruim 2000 verkochte exemplaren. “Dankzij onze vele vakanties op de eilanden en mijn doorgedreven prospectie kan je mijn romans ook lezen als een culinaire en toeristische gids. Een aantal lezers volgden zo ter plaatse zelfs het spoor van mijn fictieve personages.”

Voorlopig is Carlos’ auteurschap een breakeven operatie. “Ik ben tevreden als ik met die oplages uit de kosten kom maar belangrijker is dat mijn geschrijf me gelukkige lezers oplevert.”

In april e.k. verschijnt zijn vierde boek ‘Zeilen naar Mykonos’ en groeit ook in deze donkere dagen al de plot van zijn vijfde roman. “Soms word ik om 5 uur wakker met een ingeving die ik dan direct in het verhaal verwerk.” Ondertussen bracht de Brits-Amerikaanse Austin Macauley Publishers zijn eersteling op de wereldwijde Engelstalige markt als ‘Off to Milos’. “Het blijft mijn ultieme wensdroom dat ik bij aankomst in Athene mijn boeken in de bookshops op de luchthaven zie liggen.”

Alle boeken van C.C.M. Dellamonte geïllustreerd door Virginie Suys zijn te bestellen in de boekhandel, supermarkten, online of op <https://www.facebook.com/cmm Dellamonte>

MARCELS BEELDENWANDELING (aflevering 1)

MARCEL BRAET

INTRO door de redactie

db

Marcel Braet is bij onze gidsenkring eregids en erebestuurslid met een grote staat van dienst. Maar ook buiten onze kring was hij erg actief. Samen met zijn vrouw Rita Verheyen - ze leerden elkaar in de Chiro kennen - stichtte hij het nog altijd werkende pluralistische Wijkcentrum 't Kasteel in Zandvoorde. In 1992 kreeg het echtpaar de Prijs Cultuurraad Oostende: "Een vorm van erkenning en waardering van een kwarteeuw inzet in het Oostendse verenigingsleven."

Marcel was in 1989 medestichter van Gidsenkring Lange Nelle. Van 1989 tot 1995 was hij secretaris en penningmeester, van 1996 tot 1998 penningmeester en van 2008 tot 2011 beheerraadslid. Hij was ook de hoofdverantwoordelijke van de twee gidsenopleidingscursussen (1991-1992 & 1996-1997) die Lange Nelle in die pioniersperiode zelf organiseerde. Hij bleef actief als gids tot omstreeks 2015. Maar ook als beheerraadslid (1989-2003) en penningmeester (2001-2003) van de overkoepelende West-Vlaamse Gidsenkring maakte hij zich verdienstelijk. Eens gids altijd gids ... Marcel verzamelde in zijn lange Lange Nelle-carrière ook veel materiaal dat hij geregeld aan andere gidsen bezorgde via zijn uitstekend gedocumenteerde INFO-brochures. Vandaag presenteert hij ons zijn **BEELDENWANDELING IN HET CENTRUM VAN OOSTENDE** in twee afleveringen. De redactie zorgde hier en daar voor een illustratie.

1 DE VISSERSVROUWEN

In 1998 werd de beeldengroep 'De Vissersvrouwen' van August Michiels (16.06.1922 – 29.08.2003) op het toen verkeersvrij gemaakte Stationsplein geplaatst. Bij de start van de renovatiewerken (2014) aan het station en het plein werd het kunstwerk weggehaald en ondergebracht in de gebouwen van de Stedelijke Werkhuizen. Op woensdag 22 april 2022, na acht jaar 'quarantaine' en een grondige opknapping, werd het beeldhouwwerk teruggeplaatst op de vertrouwde plek in het midden van het volledig vernieuwde Stationsplein.

vp

Het kunstwerk bestaat uit vijf levensgrote zittende vissersvrouwen. Op de bank evenwijdig met de stationsgevel kijken twee vrouwen over het Mercatordok en eentje naar de flatgebouwen van het Hazegras. Op de bank haaks op de vorige verwelkomt één vrouw als het ware de toekomstige toeristen en de andere vissersvrouw tuurt richting zee uitkijkend naar de thuiskomst van de vissersboten. August Michiels verwezenlijkte heel wat kunstwerken, o.a. het wapenschild op het Oostendse stadhuis, ... Hij ontwierp ook het bronzen beeldje voor de laureaat van de jaarlijkse prijs Cultuurraad Oostende.

2 TOT ELKE PRIJS

De sculptuur is een monument als erbetoon aan de vissers en hun families die op 23 en 24 augustus 1887 in opstand kwamen tegen de gevestigde orde, omwille van hun armoedige leefomstandigheden. Ze klaagden de oneerlijke concurrentie en broodroof aan, door Britse vissers, die hen in diepe armoede stortten met dodelijke slachtoffers tot gevolg.

Het toenmalige stadsbestuur had de burgerwacht opdracht gegeven om de opstand “tot elke prijs” neer te slaan, uit vrees dat de onrust zou uitdijen naar de rest van de stad, waar op dat moment ook koning Leopold II verbleef. Vijf doden en acht zwaargewonden waren de tol van twee dagen bloedige repressie. Het beeld vervaardigd uit cortenstaal en brons van de hand van Martine Vyvey stelt een visser voor die achterover tuimelt, getroffen door het dodelijke geweld van de gendarmerie en de burgerwacht. In het lichaam zijn openingen te zien, als verstilde brandmerken van de kogelgaten die het leven uit hem wegbliezen. De sierlijke gedaante danst op het ritme van de getijden de universele dodendans, grillig als patronen van de kellen (watergeulen) in het natte zand. De Oostendse kunstenaar Martine Vyvey (°1958) volgde een opleiding aan de Stedelijke Kunstacademie van Oostende en Brugge. Beweging is een steeds terugkerend thema in het werk van de beeldhouwster. (zie ook Gidsenblad 2022-2 pp.16-17)

3 REGINA NOVA

Dit werk van ‘Les Frères de la Mer’ (Philip Verbruggen en Philippe Menten) werd op de Visserskaai geplaatst n.a.v. het project “Artival 1999” dat in het teken stond van de vier elementen. De kroon gesmeed door het *vuur*, gedragen door het *water*, voortgestuwd door de *wind* en aangespoeld op het strand (*aarde*) symboliseert de gedachte dat Oostende haar roem als koningin der badsteden terugwint, zowel op economisch als op artistiek vlak. De kroon werd gemonteerd op een bestaande boei.

4 PASTER PYPE

Hendrik Pype werd geboren op 12.01.1854 als zoon van een landbouwersgezin uit Geluwe.

In 1879 werd hij tot priester gewijd.

Op 12.11.1884 werd hij benoemd als onderpastoor op de St.-Petrus en Paulusparochie.

Hij trok zich het lot van visserskinderen en zeelui aan en werd op 22.05.1886 de eerste aalmoezenier ter zee.

Hij stichtte in 1887 de Vrije Vissersschool St.-Andreas; voorts ook de Vrije Vissersgilde “Zal wel gaan” (spaarkas,

pensioenkas en kas voor ongevallen op zee); de ‘Germana’: naai- en kookschool voor vissersdochters. Hij nam het sociaal lot van de vissers nauw ter harte. Zo heeft hij tijdens de Vissersopstand van 23-24 augustus 1887 een bemiddelende rol gespeeld tussen de ordediensten en de opstandige vissers.

Op 03.05.1922 nam hij afscheid van het Zeewezen.

Hij stierf op 03.06.1926 en werd begraven op het oud-kerkhof aan de Nieuwpoortsesteenweg. (sedert 24 mei 2007 : Begraafplaats Paster Pype).

Het ‘Paster Pype’-beeld is van de kunstenaar Karel Demynck – 1936 – 1,4 ton – zandsteen.

Demynck heeft het beeld gekapt op de speelplaats van de Visserijschool (de afdeling tussen de Velodroom- en de Wellingtonstraat, waar nu de brandweerkazerne staat). Hij had slechts enkele foto’s als model. Van 1936 tot 1988 stond het beeld boven de ingang van de (ondertussen afgebroken) Paster Pypeschool ‘El Mar’ in de Paster Pypestraat.

In 1988 werd het beeld door Roland Boury bewerkt om afzonderlijk te staan.

5 MONUMENT VAN DE OORLOGSSLACHTOFFERS

Het oorspronkelijk monument van de Oorlogsslachtoffers W.O.I dateert van 1922 en is een werk van Pieter Braecke (1859-1938). Architect Creten stond in voor het architecturale gedeelte. In 1968 werd het monument grondig gerestaureerd naar de plannen van stadsarchitect Jan Lewyllie. Het originele engelenbeeld verhuisde naar het Oostendse Stadsmuseum De Plate en werd vervangen door een buste van koning Albert I en koningin Elisabeth, gebeeldhouwd door August Michiels. Tot in 2000 stond het monument op het St.-Petrus- en Paulusplein langs de Visserskaai. Met de heraanleg van het plein verhuisde het monument naar de Jozef II-sstraat.

6 DE KONINGINNEKAPEL

De Koninginnekapel met het praalgraf van Koningin Louise-Marie d'Orleans bevindt zich aan de westzijde van de St.-Petrus- en Pauluskerk, achter het afgesloten koor.

Van buiten zien we duidelijk dat de zeshoekige kapel een op zichzelf bestaande constructie is.

De kapel is via een kleine galerij verbonden met het koor van de kerk.

De kapel is zoals de kerk opgetrokken in neo-gotische stijl.

Opvallend zijn de vier vrouwenbeelden die de buitengevel van de kapel sieren. Het gaat om vier koninginnen die heilig verklaard werden en die een link hebben met Louise-Marie.

Deze vier koninginnen zijn :

6A. Clothilde van Frankrijk

ook Chlodechildis genoemd (ca. 480 – 545) & Clovis I - **Haar symbool is een kerk.**

De gelijkenis tussen Clothildis en onze koningin kunnen gezocht worden in de pogingen van beide vrouwen om hun echtgenoot te bekeren tot het Christendom. Louise-Marie heeft echter het succes van Clothilde niet kunnen evenaren. Leopold I bleef het protestantisme steeds trouw en heeft altijd geweigerd zich te bekeren tot het katholicisme, zelfs toen de koningin het hem smeekte op haar sterfbed.

6B. Elisabeth van Hongarije

of Elisabeth van Thüringen (1207-1231) & Lodewijk IV van Thüringen - **Haar symbool is een rozenmand.** Tijdens de hongersnood van 1226 staat ze heldhaftig de armen terzijde. Hoewel haar man het haar verbood, gaat zij door met het bakken en uitdelen van broden. Op een dag komt ze op straat de graaf tegen, die ziet dat ze haar schort gevuld heeft. Hij laat haar de schort openen, maar in plaats van broden liggen er rozen in. Het sociaal engagement van Elisabeth van Hongarije vinden we duidelijk terug bij Louise-Marie. Het prille koninkrijk België kende in het begin heel wat economische problemen. Zo werd ons land in 1845 getroffen door een hongersnood. Louise-Marie was toen zeer sterk begaan met het lot van de Belgische bevolking. Ook de Oostendse vissersbevolking kon rekenen op haar milde steun.

6C. Elisabeth van Portugal

of Elisabeth van Aragon (1271-1336) & Dionysus III van Portugal - **Haar symbool is een beurs.**

Net als Elisabeth van Portugal kende ook Louise-Marie geen gelukkig huwelijksleven. Haar huwelijk met Leopold I was een 'mariage de raison', van liefde was weinig of geen sprake. Dit huwelijk was voor Leopold I de ideale oplossing om te voorkomen dat de Franse koning Louis-Philippe België zou inlijven. Aanvankelijk was zij totaal onverschillig tegenover haar man. Enkele jaren later sloeg die onverschil-

ligheid over in grote bewondering. Haar nieuwe gevoelens voor Leopold I waren jammer genoeg niet wederzijds zodat ze stilaan in afzondering geraakte. Deze verlatenheid binnen haar huwelijk geldt hier als het belangrijkste verwantschapspunt tussen beide vrouwen.

6D. Bathilde van Frankrijk

of Bathilde van Chelles (ca. 626 – 680) & Clovis II koning der Franken - **Haar symbool is een scepter.**

Met Bathilde van Frankrijk moet het verwantschapselement met Louise-Marie gezocht worden op het vlak van het politieke engagement. Bathilde trad tijdens de minderjarigheid van haar oudste

zoon, Clotharius III, op als regent. Louise-Marie heeft op politiek vlak ook haar steentje bijgedragen, zij het dat haar politiek engagement gebeurde achter de schermen. Zij steunde steeds haar echtgenoot bij zijn politieke en economische betrachtingen voor België. Zij heeft ook meegewerkt aan de toenadering tussen Frankrijk en Engeland, sinds oudsher twee rivaliserende machten.

7 CALVARIE & VAGEVUUR

Deze beeldengroep situeert zich aan de noordgevel van de 'Peperbusse', de toren van de oude St.-Pieterskerk. Dit monument werd in 1766 (datum vermeld op de pilaren van het ijzeren hekken vooraan) opgericht door de 'Broederschap van de Berg van Barmhartigheid'.

De Calvarie- en vagevuurgroep staat onder een leien zadeldak met houten opengeslagen imitatiegordijnen. De 'Calvarie' stelt de gekruisigde Christus voor, links (in de kijkrichting) geflankeerd door Maria en aan de andere zijde Johannes. De achtergrondschildering is een voorstelling van de stad Jeruzalem in de woestijn (eerste kwart 20ste eeuw), onderaan afgewerkt met imitatiegordijnen waarop de tekst "Christus Heeft Ons Bemind en Zich Zelfen Voor Ons Geslacht offerd (Eph : v 12)".

Het 'vagevuur' bevindt zich onderaan in een rondboogige nis met rotsachtige motieven. Het opschrift op de witte boord is ondertussen verdwenen. (Bron : Erfgoed Vlaanderen)

Aan de westkant van de toren zie je een 'Ecce Homo'. Dit is een voorstelling van de gegeselde Christus met doornenkroon, spotmantel en gewonde handen. Volgens Van Caillie dateert dit beeld van 1950 en is de auteur onbekend.

8 LA CHEVRE FOLLE

Pierre Claes – recuperatie-ijzer – 2000

Op dez9. e plek, in de kunstgroep 'La Chèvre Folle', klopte in de jaren '60 van de vorige eeuw het hart van het progressieve, artistieke Oostende. De geest van mei 1968 heerste hier al jaren voor datum, op deze trefplaats van kunstenaars, schrijvers, musici en intellectuelen. Een metalen geitenkop sierde de gevel van de artiestenkroeg.

Pierre Claes wil met zijn Chèvre Folle in recuperatie-ijzer de herinnering aan de legendarische kroeg levend houden. Claes vormt afgedankte energie om tot nieuwe levenskrachtige creaties. Zijn nieuwe geitenkop vereeuwigd de nostalgie van de befaamde kroeg.

9 O.L.VROUW-BEELDJE

Beeldje aan de gevel Kerkstraat 17.

Dit is een van de twee Maria-huisgevel-beeldjes in Oostende.

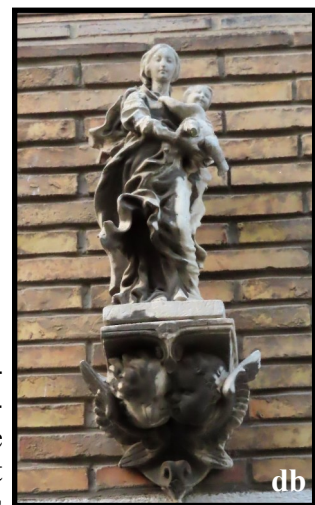
10 DE EEUWIGE TOESCHOUWER

Bernard Vandenberghe (1951) – brons – 2000

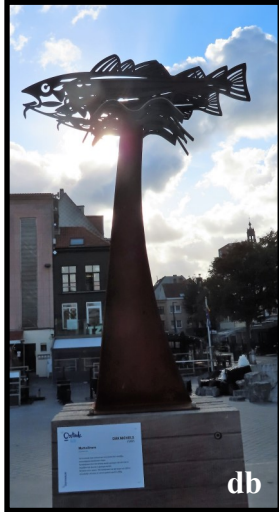
De eeuwige toeschouwer is een zittende mannenfiguur met twee lege omlijstingen in de hand. Op het vernieuwde Vissersplein, dat nu een evenementenplein geworden is in de vorm van een amfiteater, nodigt hij de voorbijganger uit om naast hem plaats te nemen en te genieten van het spektakel. Beginnende artiesten kunnen steeds op hem rekenen ; hij is hun eerste en laatste toeschouwer.

Het beeld werd onthuld op 24 juni 2000.

Bernard Vandenberghe is regent plastische kunsten en docent aan het Hoger Pedagogisch Instituut te Gent. Hij studeerde beeldhouwen aan de Gentse Academie

11 EL MATTO DI MARE

Op 7 september 2022 werd het kunstwerk “El Matto di Mare”, wat “t Zeezotje” betekent, ingehuldigd. Het is een werk van Dirk Michiels. Het staat op het Vissersplein, in de nabijheid van de plaats waar de kust vissers hun vis en garnalen aan land brengen na de nachtelijke vangst. Het is typerend voor de visserij en blikte meteen ook terug op het verleden.

De beeldengroep is geboren uit het idee en in samenspraak met Ennico Ricciolini om het Vissersplein, dat honderd jaar geleden in de volksmond ‘de zwienemarkt’ werd genoemd, op te waarderen. Er was hier toen nog een vismarkt. IJslandvaarders kwamen er dikwijls aan land met kabeljauwen van maar liefst 1,40 meter lang en met een gewicht tot 80 kilo. Die kregen dan de benaming ‘zwiens’. Het kunstwerk stelt drie dergelijke kabeljauwen voor.

Dirk Michiels is beeldhouwer, autodidact en deed hogere technische studies bouwkunde. Hij is de zoon van beeldhouwer August Michiels

12 BORSTBEELD LUCY LOES

Op 11 augustus 2005 werd het borstbeeld van Lucy Loes ingehuldigd in aanwezigheid van de zangeres. Lucy Loes, de koningin van het visserslied, is de artiestennaam van Lucienne Vanbesien (24.01.1928 – 17.06.2010). Lucy Loes werd bekend met haar vissersliederen gezongen in authentiek Oostends dialect.

Enkele van haar bekendste liedjes : Mien zeikapiting, 't Is gedoan met de dikke madam, Bie uus ant zeitje, Op de vismart zienk geboren, Die visscher van mien (= opgedragen aan haar broer die op zee verongelukte op 39-jarige leeftijd).

Het beeld werd vervaardigd door de Oostendse beeldhouwster Josyane Vanhoutte.

13 ZEELIEDENMONUMENT

In 1951 kreeg Antwerpenaar Willy Kreitz (1903-1982) de opdracht dit herdenkingsmonument te maken. Het granieten beeldhouwwerk werd voltooid in 1954 en is een compositie met twee matrozen : De zeeman bovenaan kijkt trots, uitdagend en met vertrouwen de toekomst tegemoet, de treurende zeeman beneden rouwt om het verlies van zijn makkers.

Het beeld eert de vissers, matrozen, scheepjongens en soldaten die hun leven lieten op zee.

Op deze plek stond de eerste Oostendse vuurtoren (1771).

14 ROCK STRANGERS

De ‘Rode blokken’ is het kunstwerk ‘Rock Strangers’ van Arne Quinze (°1971), artiestennaam van de Gentenaar Arne Van Collie. Dit kunstwerk kent veel voor- en tegenstanders.

15 MONUMENT FOR A WULLOK

Bronzen kunstwerk van Stief DeSmet (°1973), oorspronkelijk behorende tot de kunsttriënnale 2018, staat sedert 22 maart 2018 op het einde van de westelijke strekdam.

Iedere wulk, of in het West-Vlaams 'wullok', is een werkje van perfectie, gesmeed door de geheime logica van de zee. De schelpen groeien volgens de regels van de Gulden Snede, in perfecte verhouding. Stief DeSmet trachtte een wulk na te maken volgens haar natuurlijke vorm, maar besefte dat hij het onderspit zou moeten delven. 'Monument for a wullok' is een ode aan de kracht, de onbeheersbaarheid en de geheimen van de zee. DeSmet schenkt de sculptuur terug aan de natuur en laat het zand en de zoute zeelucht zegevieren op het brons. Het brons wordt groen en ruw, en zal in contrast staan met de gladde binnenkant, waarin we het geluid van de zee kunnen horen. De zichtbare lasnaden en gietsporen maken ons bescheiden tegenover de natuur.

16 ONZE-LIEVE VROUW-VAN-BIJSTAND

Na de restauratiewerken aan de Kapucijnenkerk werd op 29 april 1961 een renaissancebeeld geplaatst in de open nis langs de buitengevel van de kerk aan het Mijneplein. Het stelt Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstand voor, een zittende madonna, en is van de hand van de beeldhouwer Paul Dewispelaere (1928-2016) uit Moerkerke. Dit beeld, hersteld in 1961, is een uitvergroting van het Madonnabeeld van Pieter Pepers (1730-1785), dat zich bevindt in Brugge op het 'pompke' rechtover de ingang van het Sint-Janshospitaal.

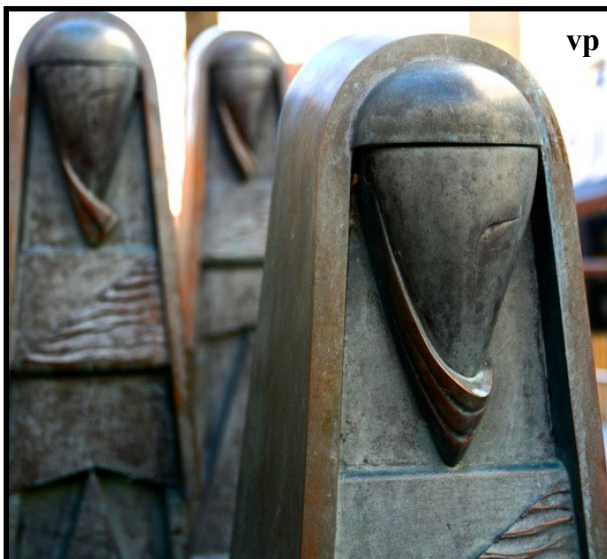
17 O.L.VROUW-BEELDJE

Het tweede Maria-huisgevel-beeldje vind je op de Groentenmarkt nr. 1.

18 DE WITTE NONNEN

In 2007 kreeg Jan Michiels de opdracht van het stadsbestuur om een kunstwerk te maken voor de Witte Nonnenstraat. Hij ontwierp een bronzen beeldengroep in zijn typische 'triangulaire' stijl (samenhangend door driehoeken).

De drie figuren stellen witte nonnen voor in eenzelfde ritmische beweging. De nonnenkappen verwijzen naar die, eigen aan de kloostergemeenschap. Het vooruitstekende been verwijst naar

een steunmuurtje van de kerk en het klooster. De mouwen vormen samen een kerktoeren. Op de borstlap van de nonnen is de zee te zien. De structuur van het kledingstuk verwijst naar oude stoffen en de sobere gelaatsuitdrukking verwijst naar sereniteit.

De beeldengroep staat op de hoek van de Kapellestraat en de Witte Nonnenstraat als herinnering aan het klooster van de Religieuze Conceptionisten of Witte Nonnen (gebouwd tussen 1679 en 1681 op het einde van de straat).

Jan Michiels is geboren te Oostende op 9 februari 1953. Hij is een zoon van de beeldhouwer August Michiels en de broer van Dirk Michiels. Hij volgde een opleiding als bouwkundig tekenaar.

19 DE VIER ELEMENTEN

Het bronzen beeld, geplaatst in 1954 voor de ingang van het Kursaal, is van Oscar Jespers (1887-1970). De drie dansende vrouwen en een man symboliseren water, lucht, aarde en vuur. Oscar Jespers, broer van de kunstschilder Floris en zoon van de beeldhouwer Emile Jespers, debuteerde als impressionist. Na een kubistische periode werkte hij vanaf 1920 expressionistisch.

20 BORSTBEELD PRINSES GRACE VAN MONACO

Dit bronzen beeld van de Oostendse kunstenares Josyane Vanhoutte staat eveneens op het voorplein van het Kursaal. Het werd onthuld op 18 juni 2008 tijdens het officiële bezoek van Prins Albert II van Monaco en Prins Filip van België, dit naar aanleiding van de vijftigjarige jumelage tussen de stad Oostende en Monaco. Deze jumelage dateert van 25 juni 1958 toen Prins Rainier van Monaco en Prinses Grace aanwezig waren bij de officiële inhuldiging van het Feest- en Cultuurpaleis. De realisatie van de buste kwam er op initiatief van mevrouw Rosette Porta-Peeters, Consul-generaal van Monaco.

21 BORSTBEELD AUGUST BEERNAERT

Het beeld in Poraccimarmmer is van Louis Mascré (1871-1929). Het werd ingehuldigd op 25.09.1927. Mascré liet zich inspireren door de Beernaertbuste van zijn leraar Paul De Vigne. Deze buste bevindt zich in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

August Beernaert (1829-1912) is voorzitter geweest van de Katholieke Partij, tevens minister in verscheidene regeringen en zelfs eerste minister onder koning Leopold II. Door zijn toedoen op de Vredesconferentie van Den Haag in 1908 werd een oorlog tussen Frankrijk en Duitsland vermeden. Hij kreeg hiervoor in 1909 de Nobelprijs voor de Vrede. Het monument is beschermd sedert 26 mei 2005.

Het smeedijzeren hekken is van Lodewijk van Boeckel uit Lier (1857-1944).

Aan de zijpijlers bevinden zich de nog enige bewaarde gaslantaarns van Oostende.

22 DE COMMUNICATIEMEDIA

Op het gevelfronton van het Cultuurcentrum De Grote Post, het vroegere postgebouw, is het roodkoperen beeld 'De Communicatiemedia' van Jozef Cantré (1890-1957) aangebracht. Het beeld was al in 1945 opgenomen in de plannen van Eysselinck (de architect van het postgebouw). Het werd pas in 1963 geplaatst, bijna 20 jaar later en 6 jaar na het overlijden van Cantré.

De ineengestremgelde figuren (vier vrouwen, vier rassen die zich verankeren aan een zwevende godin) wijzen op de eenheid in de wereld van het postverkeer. Cantré gaf het zelf de titel "Internationale verbroedering door de postverbindingen".

Het beeld meet 4,5 bij 13,5 meter.

Cantré was naast beeldhouwer ook houtsnijder en illustrator. Hij huldigde een expressionistische stijl. Het allegorische halfverheven beeldhouwwerk op het Gerechtsgebouw is eveneens van Jozef Cantré (inhuldiging 1938).

Toope

Toope

Groentenmarkt 11, 8400 Oostende

T 059 40 31 06 · M **0468 48 56 70** · toope1@telenet.be

Di & Woe gesloten · · www.bistro-toope.be

BTW BE0715.482.985

Ontbijt · Lunch · Tea-Room · Feest- en vergaderzaal

VAN EEN OUDE BEGRAAFPLAATS MET ENGELSE ROOTS ... ZOEKTOCHT NAAR EEN STUKJE HISTORIE

ALBERT DRIESSEN

INLEIDING

Toen onze voorouders (behorende tot de gegoede burgerij) af en toe eens op reis gingen, hadden zij nog geen foto toestellen of videocamera's ter beschikking. Velen onder hen beschikten wel over een goede pen en konden hun gedachten mooi op papier zetten zowel in geschrift als in beeldende kunst. Toen zij eenmaal thuis waren van hun reis hadden zij, zoals de meesten onder ons nu, ook de neiging om hun reiservaringen aan anderen mede te delen. Dus zonden sommigen hun pennenvruchten op naar een uitgeverij die regelmatig diverse artikelen en prenten bundelde en publiceerde. Er was in Groot-Brittannië een ware cultuur van reisverhalen. Een fractie is gedrukt; de grote meerderheid is in handschrift gebleven. Een aantal gedrukte waren niet alleen reisimpressies maar ook heel expliciet bedoeld als reisadviezen. Waar logeer je het best? Waar vind je een goede verhouding prijs-kwaliteit? Welke wijken ontwijk je het best? Wat moet je zeker gezien hebben? ...

Zo was er, in **1890-1891** een op reizen beluste Engelsman, een zekere **James Bertrand de Vincheles Payen-Payne** (°1866 - + 06/08/1945) (1), die een trip naar Oostende maakte en bij een wandeling aan de westzijde, even buiten de vroegere muren, op de baan naar Torhout een 'verloren' ommuurd perceeltje vond waar de omwonende vrouwen hun was droogden en de kinderen een mooi speeltuintje hadden. Wat hem echter opviel was dat er toch een dertigtal grafzerken her en der verspreid lagen en stonden waarop bij het merendeel een Engelse naam stond. Tevens noteerde hij dat er nog een tweetal massieve poorthouders stonden waaraan de resten van houten poorten hingen. Mr. Payen-Payne veronderstelde dat dit wel eens het voormalig protestants kerkhof kon zijn en nam (gelukkig voor ons) de tijd om al de gegevens te noteren die nog leesbaar waren. Terug in Engeland zond hij zijn reisverslag naar de uitgever van 'Notes and Queries' die deze 'notes' publiceerde in de uitgave van 21 maart 1891, blz. 221 en 222. Een spreekwoord zegt: "Hoe een dubbeltje rollen kan!" en dit was hier ook van toepassing.

Een beetje uitleg over de schrijver van het artikel: **James Bertrand de Vincheles Payen-Payne**, zoals de juiste naam luidde, was geboren in 1866 als zoon van James Bertrand Payen-Payne (° Isle of Jersey 1833 en + 27.09.1898) en van Marguerite Berthe Couderc (fa Alfred Couderc). Hij volgde les aan het Lycée St.-Louis te Parijs en de University College te London. Hij was Assistant Master of King's college school 1893-1898 en nadien Principal of Kensington Coaching College. Hij was Assistant Examiner to the University of London and Civil Servis Commission en was tevens Chairman of Jersey Society. Hij had ook wat gepubliceerd, zoals: French Idioms and Proverbs: A Companion to Deshumbert's Dictionary of Difficulties - Copyright cleared 4 Jun 2007 - en Heath's French and English Dictionary by Boielle, James - Copyright cleared 8 Jan 2007. Beide werken zouden nog steeds te koop zijn.

DEEL I: Waar lag het eerste protestantse (anglicaanse) kerkhof te Oostende?

Eerst even het geheugen opfrissen

Tijdens zijn regering had de illustere vorst Jozef II (Oostenrijkse periode) in 1781 niet alleen het 'Tolerantie Edict' van 12 november 1781 - "Iedereen mag zijn godsdienst openbaar belijden" - uitgevaardigd maar hij maakte van Oostende ook de eerste vrijhaven (11 juni 1781); iedereen mocht binnen en buiten Oostende komen, zonder onderscheid van nationaliteit en wat toen belangrijker was: zonder tol (2)

Dit bracht voor Oostende een enorme uitbreiding in bevolking en handel met zich mee. Ook de Engelsen kwamen zich te Oostende vestigen en brachten hun godsdienst mee. We hadden al een 'getolereerde' aanwezigheid van protestanten (sinds halfweg de 16de eeuw) maar nu kwam ook de anglicaanse tak zijn rechten opeisen.

In 1774 al startte **Sir John PETER** zijn mandaat van Engelse Consul in Oostende, Brugge en Nieuwpoort. Hij was toen al op zoek naar een geschikte plaats om een Engelse kerk te vestigen. Het Tolerantie Edict gaf daar nog eens een serieuze zet aan. In diverse brieven tussen Sir PETER en 'the Foreign Office' in Londen komt duidelijk naar voor dat er van Sir PETER verwacht werd dat hij de vestiging van deze kerk tot een goed einde zou brengen.(3) De protestanten uit Oostende hadden in december 1778 besloten de wedde van een 'Clergyman of the Church of England' zelf te bekostigen en een tijdelijke kapel op te richten. In hetzelfde schrijven van december 1783 (zie voetnoot 2 & 3) gericht aan "The Lords Commissioners of His Majesty's Treasury" schreef Reverend J. Trevor volgende tekst: "(...) the Roman Clergy refusing to marry or bury Protestants such of them as died before your Memorialist came to Ostend, being buried, with the most indecency on the ramparts or a place appropriate for concealing the carcasses of such dead animals as were found in the streets of the town and a nuisance tot the inhabitants". Kortom: de andersgelovigen werden begraven in de omwallingen waar ook de dode dieren werden begraven. Dus de noodzaak van een eigen kerkhof drong zich op.

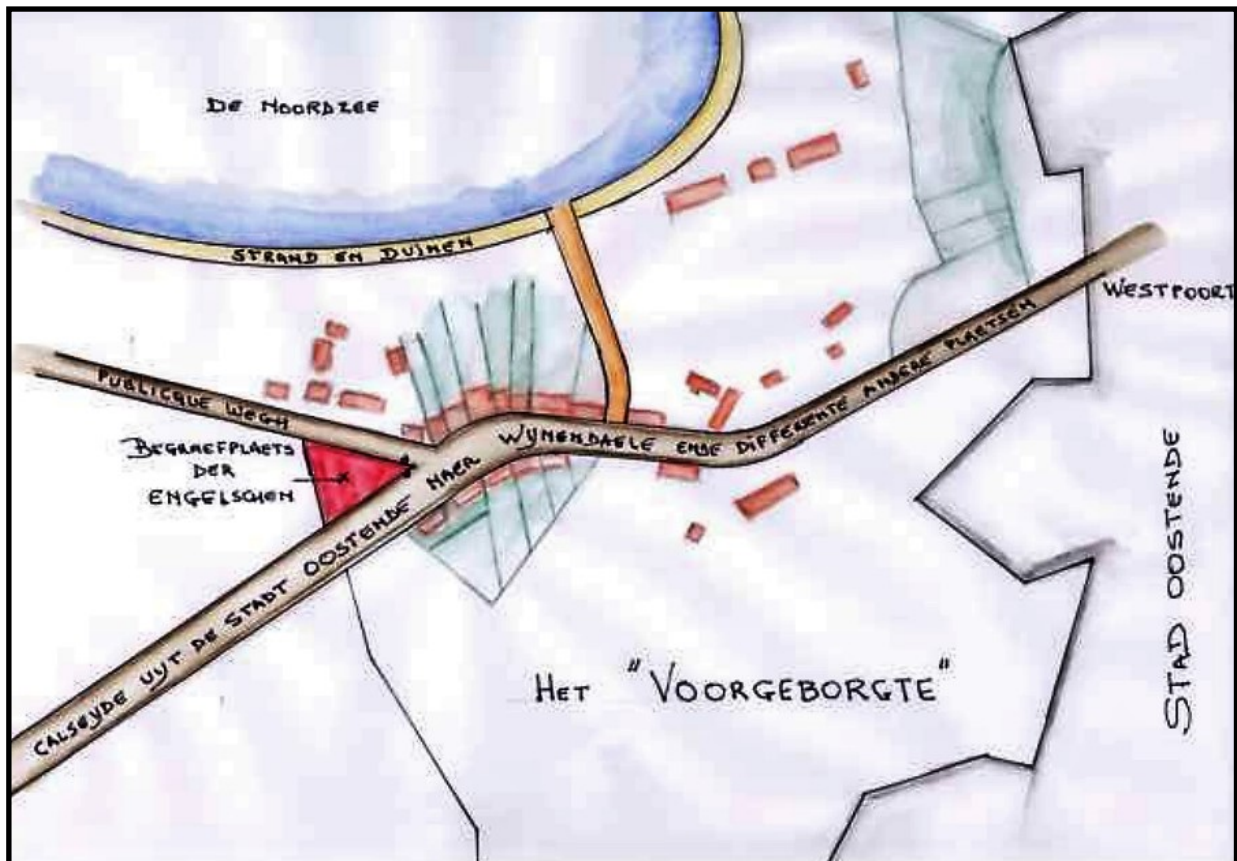
De protestanten hielden hun eerste eredienst op zondag 11 januari 1784, geleid door de door hen verkozen pastor, Reverend Doctor John Trevor in een pakhuis over het Schippers-Huys in de Sint-Franciscusstraat. Een andere bron vermeldt iets preciezer : et qu'ils ont fait préparer un appartement situé dans la rue de Saint François, et derrière la maison présentement habitée par Messieurs Bine Overman et Co, pour y exercer leur religion jusqu'à ce que le saison leur permettra de faire construire une chapelle.(5) Let op de vermelding: Mssr. Bine, Overman & Cie, de firma gesticht door Francis Bine, Gebr. Overman, H.F. Belleroye en G. Deonna. Keizer Jozef II, steeds bezorgd voor zijn volk, vaardigde een wet uit te Brussel op 26 juni 1784 (die werd gepubliceerd op 11 juli 1784 in de Gazette van Ghent) die de begrafenis en begraafplaatsen regelde waarbij werd bepaald dat begrafenis binnen de stadsmuren en rond de parochiekerken werden verboden wegens hygiënische redenen. Er dienden nieuwe ommuurde kerkhoven buiten de stad te worden aangelegd.

Deze wet bevatte 22 artikelen. Artikel XVII bepaalde dat indien de gronden van het kerkhof om één of andere reden zouden verkocht worden en een andere bestemming zouden krijgen, deze slechts mochten gebruikt worden als "de doode Lichamen, die er begraven zyn, t'eenemaal zullen zyn geconsumeerd."

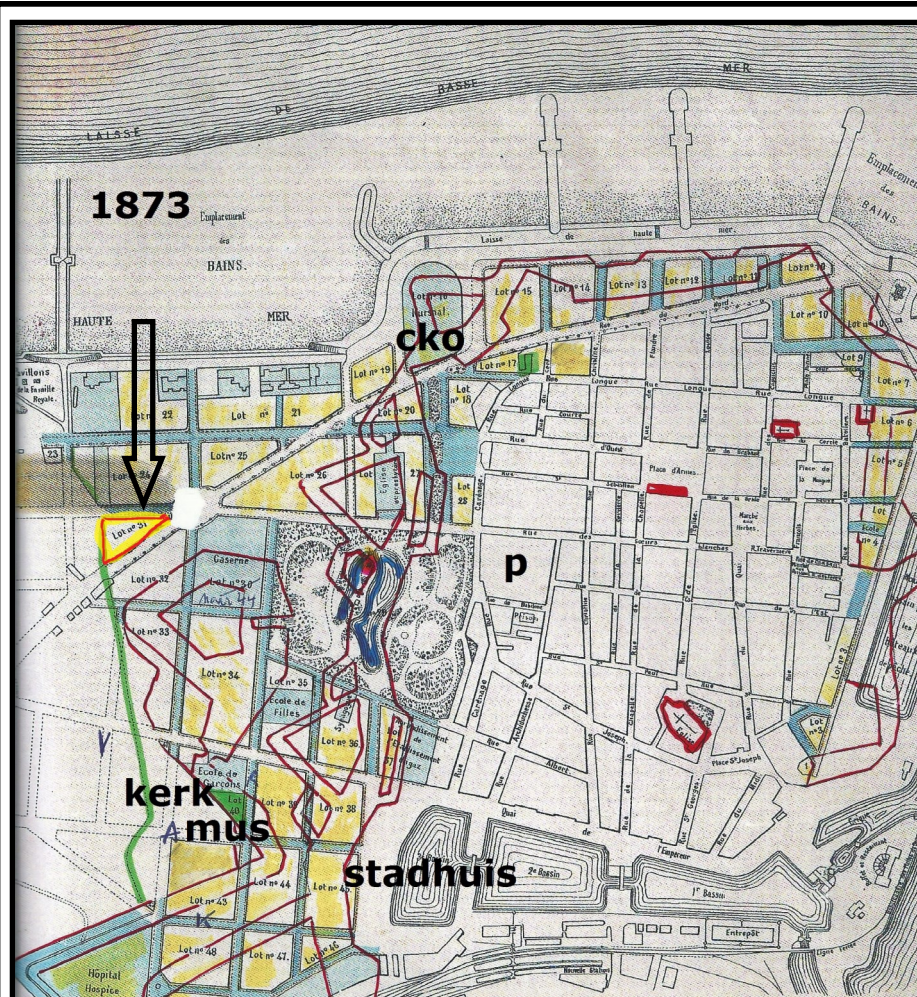
Een ander, zeer interessant artikel is nr. XXI : "**Daer zal in ieder Kerkhof eene afgescheidene plaetse worden gereserveert voor de Protestanten, om er hunne Doode te begraven**, 't en waer nochtans, dat zy liever hadden van te hebben een byzonder Kerkhof, in welk geval de Magistraeten hun ten dien eynde gratis eene plaetse zullen aenwyzen buyten de Stad."(6) In maart 1784 waren er binnen de anglicaanse kerkgemeenschap reeds onderhandelingen met een onbekend iemand om een begraafplaats in te richten : "having settled these important matters, the Trustees took into consideration the necessity of providing a Burial Place and accordingly agreed with the owner for a piece of ground without the West Port for the internment of deceased Protestants."

Op 20 december 1784 waren de onderhandelingen voor het verkrijgen van een begrafenisperceel blijkbaar afgerond want op deze vergadering kwam volgend agendapunt voor: "They also ordered the place used as a burial ground to be enclosed with a brick wall".(7) (The Trustees waren de verkozenen uit de gelovigen, weliswaar meer de kapitaalkrachtige kerkleden, die instonden voor de materiële behoeften en noden van de gemeenschap. Wat wij heden als de kerkfabriek zouden omschrijven.) Hieruit kunnen wij dus met enige zekerheid afleiden dat er rond 1784-1785 en stuk perceel in het bezit van de anglicaanse-protestantse kerkgemeenschap is gekomen dat dienst deed als kerkhof.

Nu stelt zich nog de vraag: “Waar lag het?”. Er is over de ‘Protestantse Kerk’ en de ‘Anglicaanse of Engelse Kerk’ te Oostende heel wat gepubliceerd in het tijdschrift ‘De Plate’ maar, naar mijn kennis, is het onze eminente Daniël Farazyn die in zijn Historische Publicatie Oostende (HPO) nr. 2, 1769-1794, de 18de – eeuwse bloeiperiode van Oostende, blz. 190 en 231, melding maakt van dit kerkhof. Daniël Farazyn schrijft het volgende op blz. 190: “... **Wel slaagden zij erin in 1785 een afzonderlijke door muren omsloten begraafplaats toegewezen te krijgen op een driehoekig terrein gelegen op de grens van Mariakerke bij de splitsing van de Duinenweg en de Torhoutsesteenweg, terrein dat eigendom was van BELLEROUCHE** (voetnoot 337 : A.R.A., C.M. 1230). Op blz. 231 in zijn zeer interessant hoofdstuk over ‘**Het Voorgeborgte**’ (dit is de wijk buiten de wallen aan de westkant van de stad, dus richting huidig Petit-Paris) geeft hij ons meer informatie over de nieuwe kerkhoven van de joodse en de anglicaanse godsdienst. Hij schrijft : “De protestanten waren de eerste die voor afgestorvenen een laatste rustplaats vonden.” Hij herhaalt dus zijn gegevens van blz. 190 en onder voetnoot 418 geeft hij een nieuwe bronverwijzing : R.A.B., C.M. 111. (Rijksarchief Brugge, Collectie Karel Mestdagh, nr. 111). Deze laatste referentie bestaat uit een map met twee bijna identieke kaarten van de westkant van Oostende. De ene is een zwart-wit kaart met afmetingen en de andere is een ingekleurde kaart met heel wat informatie over de eigenaars van diverse percelen. En inderdaad op het kruispunt van de ‘Steenweg naar Wynendaele’ en de ‘Duinenweg’ vinden wij een afgebakend perceel met de melding ‘begraafplaats van de engelschen’.

Deze kaart heb ik getekend naar twee kaarten die zich bevinden in het Rijksarchief te Brugge in de collectie Karel Mestdagh onder nr. 111. De heer Daniël Farazyn verwijst hiernaar in zijn OHP nr. 2: ‘1769-1794 De 18de eeuwse bloeiperiode van Oostende’. In deze publicatie staat ook een uitleg over het ontstaan en de evolutie van het stukje Oostende aan de westpoort: “t Voorgeborgte”. De vermelding: “calseyde uyt de stadt Oostende naer Wynendaele ....” is heden de Torhoutsesteenweg die begon aan de westpoort. De “publique wegh” is de vroegere duinenweg en die we nu, bij benadering, kunnen bestempelen als de Warschaustraat. Op de plaats van de vermelding “het voorgeborgte” werd geen rekening gehouden met de perceelindelingen die wel voorkomen op de originele kaarten. Op de ene, gekleurde kaart staat: ‘begraefplaats der engelschen’ en op de andere, niet gekleurd maar met meer details staat: ‘engelsche begraefplaetse’.

Na heel wat wikken en wegen, afstanden bekijken en in plannen snuisteren kunnen wij toch, mits misschien een aantal meters verschil, bepalen dat dit eerste Engels kerkhof gelegen was op het huidige Leopold I-plein op de hoek van de Torhoutsesteenweg en de Warschaustraat waar de vroegere winkel van Sportartikelen Dewerdts was en waar thans een kapperszaak gevestigd is.

Een bijkomend bewijs van het bestaan van een 'Engelsch Kerkhof' vinden we terug in een verhuuringsakte van 26 april 1785: "Johannes Van Halme, meesterbakker binnen deze stad verhuurt aan Claude De May, borger dezer stad, een huis buiten de Westpoort, houdende de hoek

Deze kaart van 1873 geeft duidelijk aan waar zich de fortificaties van het oude Oostende bevonden (rood) met de voorgestelde nieuwe verkaveling van het uitgewonnen gedeelte (gele, groene en blauwe percelen. Het roodgele (zie zwarte pijl)driehoekje is het bewuste kerkhof. Gelieve er rekening mee te houden dat bij uitvoering van al deze werken er wellicht enkele meters verschil kunnen zijn met de huidige toestand.

van het Engels kerkhof voor twee of drie jaar vanaf 1 mei voor 265 g vlaams courant per jaar." Op 31 januari 1786 vinden we: "Johannes van Halme, vrije en meesterbakker binnen deze stad verhuurt aan Franciscus De Hulster, ook vrije en meesterbakker, wonende buiten de Westpoort van deze stad, een huis buiten de Westpoort, houdende de hoek van het Engels kerkhof voor 6 jaar vanaf 15 januari 1786 voor 200 g vlaams courant per jaar" (bron : RAB, not. Van Caillie 1940, Liasse 53 1785, De Bal FR Xavier – notities D. Farazyn in stadsarchief Oostende, BE/SAO/AC040/29).

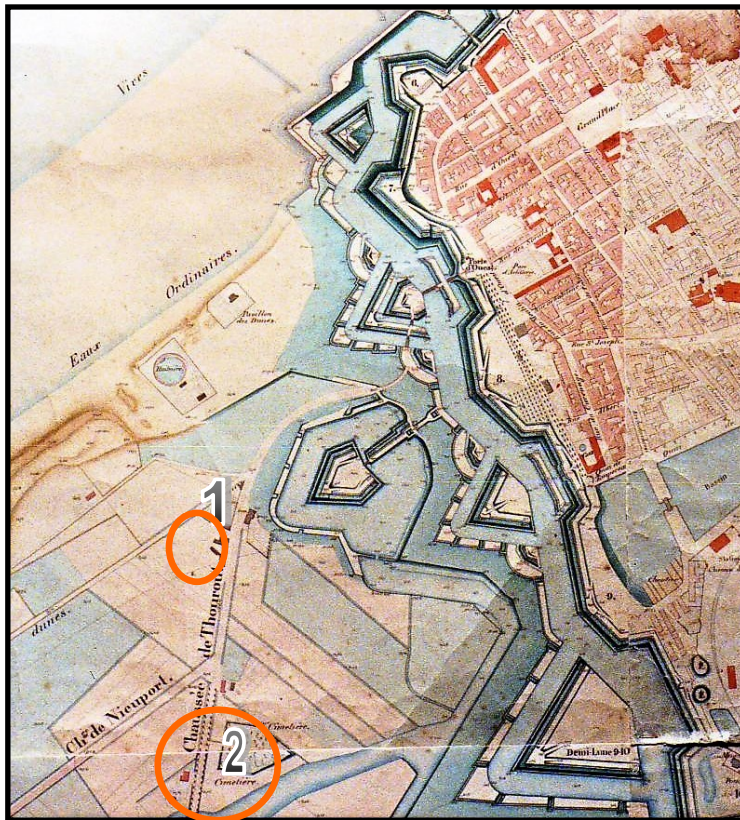
Waar de gronden van de vroegere kerkhoven rond de parochiale kerken aan de kerkfabrieken behoorden, was het nieuw kerkhof (in navolging van de nieuwe wetgeving) eigendom van de Stad Oostende. De magistratuur van Oostende had, samen met de kerkelijke (de Rooms) plaatselijke vertegenwoordigers in 1784-85 een zoektocht verricht op de terreinen aan de westkant van de Stad, dus in de wijk "Het Voorgeborghte". Zij hadden toen een rapport ingediend met de ligging van het gekozen perceel van ongeveer 500 verges (circa 7.400 m²) waarvan 267 verges behoorden tot de oude stadsvestingen (die afgebroken en genivelleerd waren) en dus bezit waren van zijne majesteit. Dit voorstel werd echter afgewezen door de plaatselijke militaire overheid (Lt. Kolonel De Brou) om onbekende redenen. Achteraf echter werden diverse terreinen verkocht aan particulieren (blijkbaar de rijken van de stad) om er hun buitenverblijven en tuinen aan te leggen. Later, tijdens de Franse bezetting, werden de fortificaties hersteld en verdween het merendeel van deze uitbreiding.

In 1791 (dus 6 jaar later) werd het stadsbestuur vanuit Brussel aangespoord zich in orde te stellen met de wet van 1784. Bij de zoektocht in mei 1791 kwamen zij tot de bevinding dat het meest geschikt terrein zich bevond dicht bij de brug over de St.-Catherinakreek op de steenweg naar Wijnendaele. Het was eigendom van de parochiale kerk en lag op 700 toises (1 toise = circa 2 meter, dus op 1.400 meter) buiten de jurisdictie van de stad. In het rapport van de stad aan zijne excellentie de minister Mercy Argenteau te Brussel stelde zij voor dit terrein te splitsen in 424 verges (= circa 6.300 m²) voor de katholieken en in 100 verges (= circa 1.500 m²) voor de protestanten.

Het stadsbestuur wees erop dat de protestanten, sinds 1785, de beschikking hadden over hun eigen kerkhof, dat dit kerkhof overvol was en dat het kerkhof ook in de bebouwde kom lag (zie de hierboven aangehaalde artikels XVII en XXI) (8). Zij vroegen de tussenkomst om de protestanten te verbieden nog begrafenissen op hun oud kerkhof uit te voeren en zich aan te sluiten bij het nieuw kerkhof. Tevens drongen zij bij de minister aan om een regeling te bekomen met het Brugse Vrije waar dit nieuw vooropgesteld terrein zich bevond om vrij het terrein te kunnen gebruiken als begraafplaats en de mogelijkheid te hebben het vervoer te regelen. Dit kwam er op neer dat het Brugse Vrije het terrein en de toegangsweg diende af te staan.(9)

Op 17 juni 1794 vielen de Fransen definitief onze streek binnen en blijkbaar hadden zij dezelfde ideeën als de Oostenrijkers want in 1795 kreeg de stad toelating om het kerkhof te openen en op 26 april 1795 greep de eerste begrafenis plaats.(10)

In navolging van de bestaande wetgeving, het voorzien van percelen voor andersgelovigen en het vol liggen van het oude protestants kerkhof durf ik aannemen dat vanaf 1795 de protestanten (dus niet zozeer de anglicanen want die waren met de Franse inval bijna allemaal uitgeweken naar Engeland) op het nieuw kerkhof begraven werden dat zich op het terrein van het huidige Clementinaplein bevond. Het terrein aan de kruising van de Torhoutsesteenweg en de Warschaustraat werd afgesloten en later opgeslorpt door de nieuwe verkavelingen en bebouwingen die volgden in de komende jaren.

Ligging van de eerste kerkhoven.

Dit is een foto van een militaire kaart van 29 februari 1856. Hierop is duidelijk de westkant van de toenmalige stad Oostende te zien. Het ganse deel tegenaan de fortificaties dichtst bij de stad en halfweg de kaart was het bewuste "Voorkeburgte" of in het Frans "Faubourg". De plaats met 1 aangeduid (op de kruising van het toenmalige steenweg naar Wyndendaele of de huidige Torhoutsesteenweg en de Duinenweg, de huidige Warschaustraat) was het eerste kerkhof van de Engelsen/Anglicanen/Protestanten.

De plaats met 2 aangeduid (juist achter het kruispunt van de Torhoutsesteenweg en de Nieuwpoortsesteenweg) werd het eerste stedelijk kerkhof waar alle religies een plaats kregen. Dit kerkhof was geen 'lang leven' beschooren door de moerassige grond. Het volgende kerkhof lag/licht aan de Nieuwpoortsesteenweg.

De vermelde graven van de Engelsen dateren allemaal van de periode 1815-1851.

Het is onmogelijk dat dit artikel nog een verslag zou geven van het oud kerkhof dat in gebruik werd genomen in 1785. Maar ondertussen is de plaats van dit eerste kerkhof toch gevonden. De begraafplaats op het huidige Clementinaplein bleek na enige tijd toch geen goede keus. De bodem was zeer moerassig (dicht bij de vroegere Sint-Catherinakreek) en de lijkkasten durfden al eens naar boven te komen bij vochtig weer. Kortom, op zijn Ostends: twa's e zootje!

Na heel wat discussies die we allemaal kunnen volgen via de “Gescande Oostendse Documenten” op de website van www.oostende.be werd dan het nieuwe kerkhof op de Nieuwpoortsesteenweg – dat wij nu het oud kerkhof noemen - op 26 april 1851(11)geopend.

Zo komen wij tot een volgend punt dat vermeld staat in de publicatie OHP nr. 2 van de heer Daniël Farazyn: de melding dat het perceel voor het eerste kerkhof, bestemd voor de anglicanen-protestanten zou toebehoord hebben aan de **familie Belleroche**.

Ik heb de genealogie van deze familie opgemaakt gezien deze familie toch een veel betekenende invloed had in deze periode (en later) in Oostende doch ik kan, tot op heden, nergens een spoor vinden van de eventuele betrokkenheid van deze familie bij het bovenvermeld verhaal. Buiten de belangrijkheid van het bestaan van een kerkhof voor de Engelsen bevat dit artikel tevens een schat aan genealogische gegevens van een aantal families van Britse herkomst binnen Oostende.

In “The Archives of the Diocese of London” in the Guildhall Library in London ligt ‘The Parish Register of Burials: 28/01/1784 – 10/06/1794 from Ostend in the Austrian Netherlands’. Deze lijst werd uit de vergetelheid gehaald door professor H.R.Boudin in 1991 en geeft mogelijks de namen weer van de anglicanen die begraven werden op dit eerste Kerkhof.

DEEL II: Wie waren de begraven mensen in het bewuste artikel van 1891 en hoe pasten zij in het toenmalig Oostende?

Wij geven hierbij de **namen**, de tekst op de graven (zoals genoteerd door de auteur) en de officiële overlijdensakte uit de Burgerlijke Stand te Oostende. Het gaat hier om 22 personen, 12 mannen en 10 vrouwen. 12 ervan zijn geboren in de UK, 3 in Ierland, 1 in Ixelles, 1 in Gent, 1 in Versailles, 1 in Barbados, 1 in Oostende, 1 in Koningsberg Duitsland en 1 in Indostan Indië. 17 personen waren gedomicilieerd in Oostende, 4 in de UK en 1 in Koekelare. Er waren 5 kinderen (tot 15 jaar) en 16 volwassenen (tussen 23 en 77 jaar). De lezer zal zich mogelijks afvragen waarom de overlijdensgegevens van deze onbekenden hier uitgebreid aan bod komen. Als amateur familiëkunde en heemkunde heb ik het gevoel dat ik toch een heel klein beetje meehelp aan het reconstrueren van een periode van onze stad waarover niet zoveel bekend is. Sta even stil en beeld je in dat je in deze tijd zou geleefd hebben: geen elektriciteit, geen auto, geen openbaar vervoer (trein, tram, bus), geen TV, geen radio, geen CD/DVD, geen degelijke verwarming in de winter, geen degelijke afkoeling (airco, koelkast) in de hitte van de zomer, geen gas, geen hygiëne, geen degelijke dokters, geen degelijke ziekenhuizen, geen fijne kleren, geen fijne dranken noch aangepast eten, geen geïsoleerde huizen, geen onderhouden wegen, geen vrije meningsuiting, geen democratie maar wel veel stank, veel modder, veel kaarsroet, veel brandroet en brandlucht, veel vetzig eten, onbetrouwbare voeding en drank, veel onbekende ziekten met dodelijke afloop, donkere straten met criminaliteit enz.....en toch overleven ! Dat waren toch echte helden, dus ik vind dat ze wel eens mogen vernoemd worden:

Ann **HUNTER** (16.07.1833—69j), Theophaniace **CHAMBELAYNE** (03.10.1833—3j7m), **Matthew NICHOLSON (02.06.1829 –57j)**, John **ROBINSON** (21.06.1827—5j3m), Carolina Matilda **SLADEN** (01.03.1837—52j), Laura **GOODRICH (FULTON)** (04.12.1844 - 3j8m), Richard G. **CAMPION Esqr** (01.11.1827 - 70j), Simon **HOPKINSON** (09.10.1848—79j),

[ONBEKEND] op [onbekend] 20j, Penelope FRANCES (09.12.1836—52j), **Eliza Ellen FULTON (26.03.1834—15j zie overlijdensakte wat verder)**, Mary-Jane Wilhelmina JENKINS (03.07.1833—8j), Lucy AUSTIN FITZGERALD (19.11.1843—29j), Henri ROSENSTIEL (11.01.1835—53j), Margaret CURRY (25.10.1848—63j), Anne-Catherine BELLEROCHÉ (01.12.1850—57j), Joseph DANIELS (04.06.1849—77j), Capt. John FAGAN (16.07.1851—36j), John Bent THOMPSON (27.05.1833—34j), William Nathaniel MICKELTHWAITE (18.01.1851—23j), Thomas EDWARDS (15.11.1815 - 63j), Elisabeth Marie LEWER (19.05.1817 - 36j), Lewis O'DONEL Esq. (12.07.1841 - 53j),

Nota van de redactie

De heer Driessen bezorgde ons alle overlijdensakten van hogervermelde personen. Ter illustratie publiceren we hier twee voorbeelden

1. Overlijdensakte **Eliza Ellen FULTON** op 26.03.1834

Grafsteen: Sacred to the Memory of Eliza Ellen the beloved and only daughter of Lt Coll Fulton Died March [Remainder broken off]

Hielen lieden en bewindigden. Inkeret wijzen. Acht handes
hier en dertig ten tien uren. Margareet, waer ons Jaen
Christide. Sijnde, waer Burgemeester en Oombtenen van
een Burgerstadt der Stadt Oostende, zijn gecon. naer
Edmeus Thompson Curry om een en dertig Jaeren,
indien, waer van de overlijden; en Joannes Cornelius
Backman om twee en dertig Jaeren, vertaler,
gecon. van de overlijden, diege in deze stad Monaghty
te weete ons overlijden. waer dat Elisa Helena Fulton
om dertig Jaeren en twee Jaeren, geboren te Gent
Monaghty te Oostende, Wogter van James Forest
Fulton, Luitenant Colonel in Dienst van Hare Majesteyt
der Koning van Engeland, en van Penelope Frances
Bowijer, particulier, diege in hier Monaghty, gisteren
ten 6 uren 's avonds overlijden is in hare woonste
in de Sintelle Straete N. 19, waerwaerene lezing
der Ten legeswaerlijen is het de lijen verlijden
waer. met ons getekend.

Eduardus Curry   Joannes Cornelius Backman

Overlijdensakte: 27 maart 1834 te Oostende. Overledene : Elisa Helena FULTON, 15 jaar 7 dagen, geboren te Gent en wonende te Oostende. Zij was de dochter van James Forest Fulton, Luitenant-Kolonel in het Britse leger en van Penelope Frances Bowijer, particulier, beiden in Oostende wonende. Zij stierf op 26 maart om 6 uur 's avonds in de Kapellestraat nr. 19. Aangevers : Eduardus Thompson Curry, 41 jaar, particulier en vriend van de familie en Joannes Cornelius Backman, 67 jaar, vertaler en gebuur. Beiden uit Oostende.

2. Overlijdensakte van **Matthew NICHOLSON** op 02.06.1829

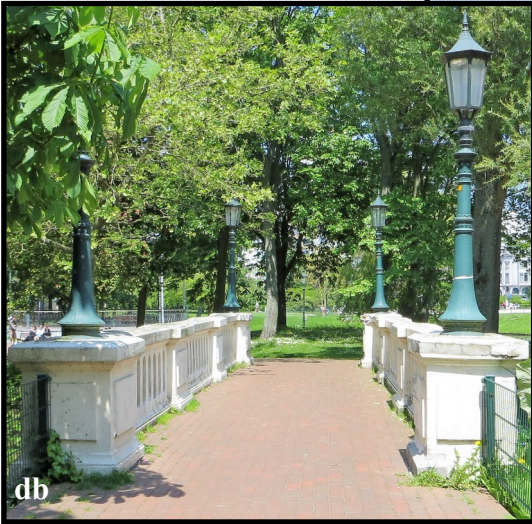
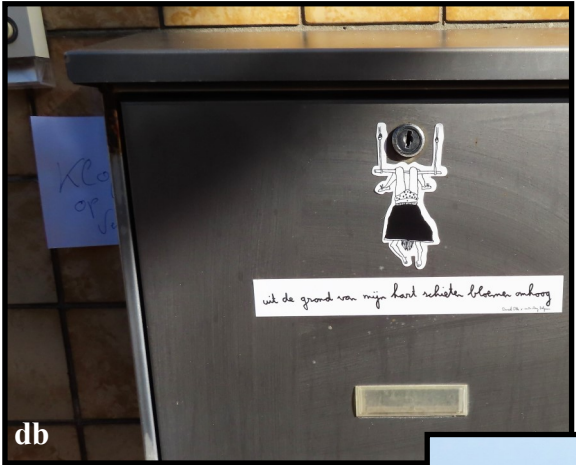
Grafsteen: Sacred to the Memory of Matthew Nicholson who died June 2nd 1829.
Aged 57 Years.

Heeren overleden Juni een en Duzend acht honderd negen-
en-twintig, ten drie uren na middag, Comparsen
door ons Johannes Baptista Hubertus Ferruz, Burger-
meester en ambtenaar van den Burgerstand der stad
Oostende, John Bridger oud acht en veertig jaren,
particulier, vriend van den overledene, en Alfred
Easton oud acht en twintig jaren, dienstbode,
wonen van den overledene, beide in deze stad wonende
de welke ons verklaard hebben dat Mathieu
Nicholson oud seven en vyftig jaren en vijf
maanden, geboren te Boroughbridge in Yorkshire
in Engeland, wonende te Oostende, herbergier, ongehuwd
en wiens naam onbekend, heiden ten drie uren
in morgen overleden is in zijne woonstede in de
Zwarte Nonnenstraat n. 13, na godene lezing
van den bejegenswaardigen akt, de twee verklaringen
hebben met ons getuend
John Bridger Alfred Easton
Or

Overlijdensakte: 2 juni 1829 te Oostende. Overledene: Matheus NICHOLSON, 57 jaar 5 maanden, geboren in Boroughbridge in Yorkshire UK, wonende te Oostende, herbergier, ongehuwd, ouders onbekend. Hij is overleden op 2 juni om 03 uur in de morgen in zijn woning in de Zwarte Nonnenstraat nr. 13 (huidige Ooststraat) te Oostende. Aangevers: John Bridger, 48 jaar, particulier, vriend van de overledene en Alfred Easton, 28 jaar, dienstbode en ge-
buur. Allebei in Oostende gedomicilieerd.

BRONNEN

- (1) Zie o.a. ook : www.dprice48.freemove.co.uk/GutIP.html : Payen-Payne, James Bertrand de Vincheles (1866-6 aug 1945).
- (2) Bron: Edits et Ordonnances des Pays-Bas Autrichiens de 1751 à 1794 – deuxième partie – 1781-1794 uitgegeven in Brussel 1858.
- (3) Bron: Correspondence concerning the Protestant Chapels of Ostend and of Brussels in the Austrian Netherlands (1781-1787) – National Archives, Kew, Great-Britain F.O.26
- (4) Bron: idem als 2
- (5) Bron: Handelingen van de Genootschap voor Geschiedenis – Soc. d'Émulation Brugge 1937 p. 146-150 – Le Culte protestant à Oostende en 1784.
- (6) Bron: Gendsche Gazette 1784. Uitgave 15.07.1784 blz. 409-411
- (7) Bron: The Protestant Chapel of Ostend in the Austrian Netherlands 1783-1794 door Prof. H.R.Boudin 1991 – uit BPB – Belgische Protestantse Biografieën (uitgave PRODOC) – L 14/2 blz. 1-4
- (8) Wij verwijzen hier naar de aangehaalde HPO nr. 2 blz. 230 – 4.2.7 Het Voorgeborghte waar de auteur opgave geeft van het aantal bewoners rond die tijd.
- (9) Bron: Stadsarchief Oostende : BE/SAO/AC027/408. Dit bevat 2 documenten van 9 mei 1791 en van 4 juni 1791. De inhoud gaat over de plaatsbepaling van het nieuwe stuk.
- (10) Bron: De Plate, april 1987 blz. 123: Toevallige vondsten in de PR van Oostende door R. Vancraeynest.
- (11) Bron: G.O.D. via www.oostende.be : Zie o.a. La Flandre Maritime van 25.09.1850 – Feuille d'Ostende van 13.11.1851 en Feuille d'Ostende van 17.06.1874. Er zijn er nog heel wat.

vp

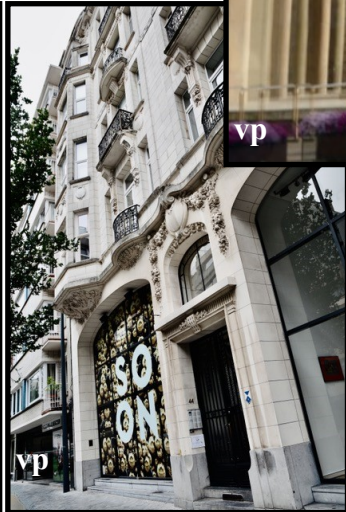
vp

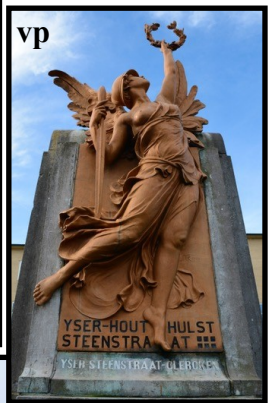
vp

vp

vp

vp

vp

db

db

vp